

Postiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Postiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) peamiseks sihiks on kaasajastada Eesti postiturgu puudutavat regulatsiooni, lähtudes põhimõttest, et jätkusuutliku universaalse postiteenuse (edaspidi *UPT*) osutamiseks peavad olema parimal viisil kaitstud nii kasutaja kui ka UPT osutaja (edaspidi *UPT osutaja*) huvid. Seonduvalt postiseaduses (edaspidi *seadus*) tehtavate muudatustega muudetakse ka riigilõivuseadust ja konkurentsiseadust.

Võrreldes kehtiva postiseadusega näeb eelnõu ette järgmisi olulisi muudatusi:

- 1) kaasajastatakse UPT ja UPT osutaja postivõrgule kehtestatud nõudeid;
- 2) universaalset postiteenust hakatakse osutama põhjendatud hinna alusel;
- 3) kontrolli UPT tasude üle hakkab teostama Konkurentsiamet;
- 4) postiseaduses loobutakse UPT osutamise kohustuse täimisega seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise regulatsioonist;
- 5) kaotatakse väljaspool universaalset postiteenust tegevusloa regulatsioon.

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Seaduse eelnõu on välja töötamisega alustas töörühm, kuhu kuulusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*), Konkurentsiameti ning ASi Eesti Post esindajad. Samuti osalesid eelnõu väljatöötamise protsessis UPT osutaja esindajad ning Konkurentsiameti spetsialistid. Alates 01.07.2023 on postside valdkond Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (edaspidi ka *REM*) vastutusvaldkonnas, kes jätkas tööd seaduse eelnõuga.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (edaspidi *REM*) regionaalarengu osakonna nõunik Taavi Kurvits (tel: 625 6526, e-post: taavi.kurvits@agri.ee). Eelnõule on teinud juriidilise ekspertiisi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Elis-Ketter Mürsepp (tel: 5304 5154, e-post: elis-ketter.myyrsepp@agri.ee) ning keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel: 5698 3427, e-post: leeni.kohal@agri.ee).

1.3 Märkused

Eelnõuga muudetakse postiseaduse redaktsiooni RT I, 30.06.2023, 58.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu poolthäälte enamust.

2. Seaduse eesmärk

2009. aastal avati postiturg konkurentsile eesmärgiga tagada kvaliteetne postiteenuse osutamine, postiteenuse kasutajate kaitse ning UPT osutamise jätkamine

konkurentsitingimustes. Seoses elektrooniliste teenuste arenguga on aga tänane postiturg muutunud väga kiiresti ning traditsioonilistele postiteenustele pakuvad üha rohkem konkurentsi elektroonse keskkonna kaudu osutatavad ja hõlpsasti kättesaadavad ning taskukohased teenused ning e-kaubandus. See on kaasa toonud UPT hulka kuuluva lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste mahu olulise vähenemise, nii Eestis kui ka paljudes teistes riikides. Samal ajal, kui nõudlus enamike postiteenuste järele on kahanenud, on nõudlus pakiteenuste järele kasvanud.

Seetõttu vajab 15 aastat sisuliselt muutumatuna püsinud postituru regulatsioon ajakohastamist, kasutades võimalikult paindlikku lähenemist ning arvestades uusi tehnoloogilisi lahendusi.

Postiseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärgid on eelkõige järgmised:

- 1) tagada postiteenuse kasutajatele kättesaadav ja mugav teenus ning tõsta postiteenuse kasutajate rahulolu postiteenusega;
- 2) tõhustada kontrolli UPT tasude üle ja tagada teenuse jätkusuutlikkus;
- 3) vähendada halduskoormust ja kaotada konkurentsi pärssiv UPT rahastamise regulatsioon;
- 4) sätestada tingimused eksterritoriaalse postivahetuskeskuse tegutsemiseks vastastikuse põhimõtte alusel.

Eelnõu väljatöötamiskavatsus

Lähtudes hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõikest 1, eelnes postiseaduse muutmise seaduse eelnõule väljatöötamiskavatsus. Väljatöötamiskavatsus oli valitsuse eelnõude infosüsteemis¹ arvamuse esitamiseks perioodil 25.03.2022–25.04.2022.

Kaastavad nõustused, et väljatöötamiskavatsuses välja toodud murekohad vajavad lahendusi ja muudatusi õigusaktide tasandil ning postiseadus vajab kaasajastamist ja kehtiv regulatsioon ülevaatamist, mistõttu on väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud eesmärgid õigustatud. Rõhutati, et on oluline, et postiseaduse § 36 lg 1 kohaselt jääks UPT osutajale kohustus tagada pensionite ja toetuste väljamaksmine.

Kinnitame, et UPT osutaja kohustus osutada oma postivõrgu vahendusel üle Eesti pensionide ja toetuste väljamaksmine jääb kehtima (vt ka seletuskirja § 1 punkti 45 selgitust).

Samuti toodi arvamustes välja, et postiseaduse ja sellekohase praktika reformimisel pakiautomaatide laiema kasutuselevõtu suunas tuleb jälgida, et ei tekiks vastuolu haldusmenetluse seaduse §-s 26 (kättetoimetamine postiga) ja maksukorralduse seaduse §-s 53¹ (kättetoimetamine posti teel) sätestatud normidega.

Käesoleva eelnõuga laiendatakse postivõrgu juurdepääsupunktide ringi, lisades sinna loetellu juurdepääsupunktidenä automaatiseeritud juurdepääsupunkti (näiteks hetkel on kasutusel pakiautomaadid), liikuva juurdepääsupunkti ja tellitava juurdepääsupunkti, et muuta paindlikumaks UPT osutaja võimalused kättesaadavuse tagamiseks. Samas kinnitame, et UPT osutamine (mille hulka kuulub nii liht- kui ka tähtsaadetise kättetoimetamine) jääb kehtima samadel tingimustel vastavalt õigusaktides esitatud tingimustele.

Lisaks toodi kooskõlastusringis välja, et ei toetata lahendust, mille kohaselt vähendatakse perioodiliste väljaannete kohustuslike kandepäevade arvu. Kuid oluline on säilitada maapiirkonnas perioodilise väljaande edastamise dotatsioon ning selle hinna allutamine Konkurentsiameti alla võib olla põhjendatud.

---

¹ Kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main#ikWSrv7k>

Seisukohaga tutvunud ning kohtunud ka kahepoolset ettepaneku esitajaga leia, et perioodiliste väljaande edastamise hinna allutamine Konkurentsiameti järelevalve alla ei ole tänasel hetkel mõistlik, kuid on oluline säilitada tänane kandepäevade struktuur. Perioodiliste väljaannete edastamine on sarnaselt teiste postiteenustega (nt kullerpost) vabaturu teenus. Samas jätkab riik perioodiliste väljaannete edastamise toetamisega maapiirkonnas.

Mis puudutab seisukohta, et perioodiliste väljaannete kohustuslike kandepäevade vähendamine mõjutaks turgu negatiivselt (nt juhul kui UPT osutaja jätab ära mingi kandepäeva turu dünaamikat arvestamata), siis nõustume, et sama tagajärg on võimalik saavutada kokkuleppe teel, kui turuosalised loobuvad ühest kandepäevast vabatahtlikult. Samas tuleb arvestada, et kandepäevade arvu edasine vähendamine kahjustaks oluliselt ajakirjandusväljaannete väärtuspakkumist ning tooks kaasa tellijate loobumise tellimusest sellisel määral, mis kahjustaks väljaannete äriväljavaateid. Sellisel juhul toimuks tellijate arvu kahanemine, meediaväljaannete tellijatulu vähenemine ning sellest tulenev vajadus vähendada väljaande ilmutamissagedust või paberväljaanne sootuks sulgeda välise mõju, mitte ajakirjandusturu orgaanilise kahanemise tulemusena. Käesolev eelnõu viiakse kooskõlla hetkel turul toimuvaga, kus juba on toimunud kandepäevade arvu vähenemine (5 kandepäeva).

Samuti rõhutati, et postiteenuse kasutajate ootustele vastav tänapäevane postiteenus on väga oluline teenus ning UPT kättesaadavus tuleb tagada ja säilitada nii palju kui võimalik ka postkontori ja kirjakasti vormis. Kindlasti tuleb tagada teenuse kättesaadavus kõikide seda võimaldavate paindlike tehnoloogiliste lahenduste teel.

REM järgib eelnõu väljatöötamisel regionaalarengu üldisi eesmäärke, et tagada inimeste põhivajadused ja elukvaliteet igas Eesti paigas ning eri piirkondade püsiv konkurentsivõime. UPT on ka edaspidi kättesaadav kogu Eesti Vabariigi territooriumil. Samuti jäävad kehtima ka UPT osutaja kohustused nagu pensionide ja toetuste välja maksmine, perioodiliste väljaannete ning menetlusdokumentide edastamine.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist.

Eelnõu § 1 punkt 1

Eelnõu § 1 punkti 1 kohaselt asendatakse postiseaduses läbivalt sõnad „taskukohane tasu“ sõnadega „põhjendatud tasu“ vastavas käändes.

Kehtiva postiseaduse § 5 lõigete 1 ja 2 kohaselt on UPT riigisiseste ja rahvusvaheliste kirisaadetiste edastamine liht-, täht- ja väärtasaadetisena kaaluga kuni 2 kilogrammi ning postipaki edastamine täht- ja väärtasaadetisena kaaluga kuni 20 kilogrammi teenuste järjepidev, kvaliteetne ja taskukohase tasu eest osutamine kogu Eesti Vabariigi territooriumil.

Nõue osutada UPT teenuseid taskukohase tasu eest tuleneb postidirektiivi² artiklist 12, mille järgi peavad UPT tasud olema taskukohased kõikidele kasutajatele nende geograafilisest asukohast olenemata. Postidirektiiv seejuures taskukohaste tasude mõistet laiemalt ei ava, kuid 01.01.2009 jõustunud postiseaduse seletuskirja kohaselt tähendab taskukohane tasu fikseeritud tasu, millest rohkem UPT osutaja UPT kasutajalt võtta ei või. Taskukohase tasu eesmärk on postiteenuse kasutajale mõistliku hinnataseme säilitamine üldistes huvides osutatava teenuse

---

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/6/EÜ, millega muudetakse direktiivi 97/67/EÜ seoses ühenduse postiteenuste siseturu rajamise lõpuleviimisega (ELT L 52, 27.02.2008, lk 3–20).

kasutamise eest. Taskukohase tasuna võib käsitada ka UPT teenuse kulupõhist hinda (mis samuti tuleneb postidirektiivi artiklist 12) tingimusel, et see on oma hinnatasemelt teenuse kasutajatele jätkuvalt kättesaadav. Näiteks Saksamaa on 1. jaanuaril 2025. a jõustunud postiseaduses sätestanud, et universaalseid teenuseid loetakse kättesaadavaks, kui need peegeldavad efektiivset teenuse osutamise hinda. UPT teenuse kulupõhine hind toob kaasa olukorra, kus UPT teenuse osutamise kulud on kaetud. See tagab UPT hulka kuuluvate postiteenuste õiglasema ja läbipaistvama hinnastamise.

ASi Eesti Post kulude analüüsi põhjal on selgunud, et UPT riigisisese ja rahvusvahelise kirisaadetise lihtsaadetisena edastamise teenuse müügihind (taskukohane tasu) jääb oluliselt alla teenuse omahinnale. UPT kahjumist 50% tuleneb välismaalt Eestisse saabuvast mahust, mille eest tasuvad teised postiorganisatsioonid. Selline olukord mõjutab negatiivselt UPT kvaliteeti pikaaegses perspektiivis ning teenuse osutamise efektiivsust. Samuti seab see ohtu ettevõtte suutlikkuse investeerida uutesse tehnoloogiatesse ja alternatiivsetesse UPT osutamise kanalitesse. Lisaks põhjustab omahinnast madalam müügihind ASi Eesti Post jaoks väiksema lõppmakse summa teistelt riikidelt. Lõppmaksena mõistetakse postiseaduse tähenduses postisaadetise edastamiseks vastuvõtnud välisriigi postiteenuse osutaja poolt postisaadetise Eesti territooriumil kättetoimetamise eest UPT osutajale makstavat tasu või UPT osutaja poolt vastuvõtvale postiteenuse osutajale makstavat tasu postisaadetise kättetoimetamise eest sihtriigis. Kuna lõppmaksed arvutatakse riigisiseste tariifide põhjal, siis kunstlikult madalal hoitud tasude korral kujunevad ka ASile Eesti Post ette nähtud lõppmaksed kunstlikult madalaks. See tähendab, et AS Eesti Post ei saa välisriikide postiaadministratsioonidelt rahvusvaheliste kirisaadetiste Eestis kättetoimetamise eest õiglast tasu. Selle tulemusena saavad välismaa kaupmehed näiteks odavamalt saadetise edastamist Eestis kui kohalikud kaupmehed.

Postituru paremaks toimimiseks ja sellel turul moonutuste vältimiseks peab UPT teenust osutama põhjendatud hinnaga, mis tähendab, et teenuse osutamisel on kaetud selle kulud ja tagatud on mõistliku kasumi teenimise võimalus. On ka oluline märkida, et lisaks monopolsetele tunnustele vastavale UPT osutamisele (postiseaduse § 6 kohaselt määratakse üks UPT osutaja, kellele kehtivad eritingimused nii kohustuste kui õiguste osas), pakutakse ka teisi monopolseid avalikke teenuseid (nt elekter, gaas, vesi, kaugküte) kulupõhise hinnaga. Samuti sisaldavad nende teenuste hinnad mõistlikku kasumit.

Eelnõu kohaselt tunnistatakse postiseaduses taskukohase tasu regulatsioon kehtetuks ning edaspidi lähtutakse UPT osutamisel teenuse põhjendatud hinnakujundusest, mis on samuti kooskõlas postidirektiiviga. UPT teenuse osutamine põhjendatud tasuga tähendab, et teenuse osutamisel on kaetud selle kulud ja tagatud on mõistliku kasumi teenimise võimalus. See säte sätestatakse üleminekuajaga ning see jõustub hiljem, et anda aega UPT osutajale taotluse esitamiseks, Konkurentsiametile põhjendatud tasu kooskõlastamiseks ning kehtestatud põhjendatud tasu jõustamiseks.

Taskukohase tasu põhjendatud tasuks viimine toob kaasa UPT osutamisega seotud kahjumi kadumise. Mõju UPT kasutajatele, kellest enamiku moodustavad eraisikud, on suhteliselt väike. Keskmise aastase kulu UPT kogumisse kuuluvatele teenustele on marginaalne, võrreldes nt elektrivarustusele, veevarustusele või soojusenergiale tehtavate kulutustega. 2023. aastal saadeti iga Eesti elaniku kohta keskmiselt 1,1 UPT saadetist aastas. Ühe UPT riigisisese saadetise edastamise keskmine hind oli 1,3 eurot, mis tähendab, et ühe elaniku kohta kulutati UPT saadetiste edastamiseks 2022. aastal keskmiselt alla kahe euro, mis on taskukohane. Lisaks on tegemist hääbuva teenusega. Kui 2019. aastal edastati kokku 12,5 mln UPT saadetist, siis 2023. aastal kõigest 4,2 mln saadetist. Võrreldes eelneva aastaga on mahtude langus olnud 16,9% ning viimaste aastate keskmine aastane langus on 23%.

Eelnõu § 1 punkt 2

Eelnõu § 1 punkti 2 kohaselt asendatakse postiseaduses läbivalt tekstiosa „täht- ja väärtsaadetis“ sõnaga „väärtsaadetis“ vastavas käändes. Eesmärk on eemaldada postiseadusest väärtsaadetis eraldi teenuse liigina. Ka Ülemaailmse Postiliidu aktide käsitluses on väärtustamine ehk kindlustamine (inglise keeles *insurance*) lisateenusena välja toodud ja soov on seda edaspidi käsitleda tähtsaadetise lisateenusena.

Kehtiva postiseaduse regulatsiooni praktiline probleem seisneb selles, et postiseaduses sisalduv postiteenuste käsitus (liht-, täht- ja väärtsaadetised) ei vasta postiorganisatsioonide rahvusvaheliste võrgustike (Prime³, Interconnect⁴) poolt kasutatavale teenusestandardile. Enamik Eestisse saabuvast mahust liigub just nimetatud võrgustike kaudu. Enim kasutatav teenus on selline, kus saadetis on jälgitav (*track and trace*), kuid seda ei väljastata allkirja vastu ehk niinimetatud jälgitav lihtkiri. Praktikast tekivad paralleelsed, kuid samas erinevad (st ühelt poolt seadusest tulenevad ja teisalt käibes kasutatavad) postiteenuste käsitluste kasutamine ebaselgust ja jäikust teenuste arendamisel turu tegelikele nõuetele vastavaks.

Seega on kehtiv käsitus aegunud ja takistuseks postiteenuste disainimisel. Teenuse disaini mõttes on tarbija vaates lihtsam ja arusaadavam defineerida teenust tulevikus kombinatsioonidena ehk põhiteenus pluss erinevad lisateenused. Kindlustamise teenuse võimalus on jätkuvalt olemas, aga teisel moel ja mitte eraldi saadetise liigina.

Eelnõu § 1 punkt 3

Eelnõu § 1 punkti 3 kohaselt tunnistatakse kehtetuks postiseaduse § 1 lõige 6. Nimetatud sättega kaotatakse erisus seaduse 3. peatüki kohaldamisele. Senini kehtis seaduse 3. peatükk ainult tegevusloaga hõlmatud postiteenustele, mis oli vajalik eelkõige seaduse 4. peatüki 2. jaos nimetatud UPT rahastamise jaoks.

2008. aastal, mil postiseadus sai oma tänase ülesehituse, põhjendati seda seletuskirjas järgnevalt: „Tegevusloaga määratud postiteenuse osutamine mõjutab UPT osutamist ning arvestades UPTga kaasnevate ebamõistlikult koormavate kulude võimaliku hüvitamist, on oluline nimetatud teenuse mõningane reguleerimine (osutamise piirkond, tasud jne).“.

Arvestades, et käesoleva eelnõuga muudetakse UPT rahastamist, ei ole tulevikus põhjendatud tegevusloa regulatsiooni säilitamine väljaspool universaalset postiteenust. Muudatuste järgselt kehtib seaduse 3. peatükk kõigile postiteenustele, luues väljaspool UPT-d võrdsed tingimused postiteenuste osutamiseks.

Eelnõu § 1 punkt 4

Eelnõu § 1 punkt 4 kohaselt muudetakse kirisaadetise mõiste definitsiooni. Muudatus on suuresti tingitud Ülemaailmse postikonventsioonis tehtud muudatustest ning tulevikus planeeritavatest muudatustest. Alates 2026. aastast muutub R (tähitud) maksikiri Ülemaailmse postikonventsiooni alusel ainult pabersisuga saadetiseks, seega tuleks edaspidi eristada kirisaadetise puhul tähitud ja lihtkirja. AS Eesti Post on nimetatud muudatuse valguses ühtlustanud samal põhimõttel nii siseriikliku tähitud kirja kui rahvusvahelise kirja, et klientide jaoks võimalikult vähe segadust tekitada. Tõenäoliselt tuleb tulevikus täiendavalt muudatusi ka kirisaadetiste kaalu ja mõõtmetega, siis on mõistlik teha etteruttavalt muudatused postiseaduses ja viidata otse Ülemaailmse postikonventsioonis kehtestatud nõuetele.

Eelnõu § 1 punkt 5

---

³ <https://www.prime-posts.com/>

⁴ <https://www.ipc.be/>

Eelnõu § 1 punkti 5 kohaselt tunnistatakse kehtetuks postiseaduse § 4 lõike 5 punkt 3, kus on nimetatud väärtsaadetise edastamine ühe eraldiseisva postiteenuse liigina. Muudatuse kohaselt eemaldatakse postiteenuste loetelust väärtsaadetise edastamine eraldi teenuse liigina.

Eelnõu § 1 punkt 6

Eelnõu § 1 punkti 6 kohaselt muudetakse postiseaduse § 4 lõike 7 punkti 1 selliselt, et punktis olev sõna „isikusamasus“ asendatakse sõnaga „saaja“. Muudatus on tingitud praktikast, kus saadetakse saadetisi ka viisidel, mis ei võimalda isikusamasust tuvastada, kuid võimaldavad tuvastada saaja (nt turvauksed, PIN koodid jms).

Eelnõu § 1 punkt 7

Eelnõu § 1 punkti 7 kohaselt muudetakse postiseaduse § 4 lõike 7 punkti 3 selliselt, et punktis olevad sõnad „postiteenuse osutaja eelnevalt määratud garantiisumma“ asendatakse sõnadega „postiteenuse osutamise tüüptingimustes ettenähtud hüvitise“. Muudatusega täpsustatakse hüvitise maksmise tingimusi tähtsaadetise kaotsimineku või kahjustumise korral. Uue sõnastuse kohaselt maksab postiteenuse osutaja saatjale postiteenuse osutaja tüüptingimustes ettenähtud hüvitise. Praktikast on hüvitise maksmise tingimused sätestatud postiteenuse osutamise tüüptingimustes, seega on tegemist pigem tehnilist laadi muudatusega.

Eelnõu § 1 punkt 8

Eelnõu § 1 punkti 8 kohaselt tunnistatakse kehtetuks postiseaduse § 4 lõige 8. Muudatus on seotud eelnõu § 1 punktis 2 tehtud muudatusega. Eesmärk on eemaldada postiseadusest väärtsaadetis eraldi teenuse liigina. Ka Ülemaailmse Postiliidu aktide käsitluses on väärtustamine ehk kindlustamine (inglise keeles *insurance*) lisateenusena välja toodud ja soov on seda edaspidi käsitleda tähtsaadetise lisateenusena.

Kehtiva postiseaduse regulatsiooni praktiline probleem seisneb selles, et postiseaduses sisalduv postiteenuste käsitlus (liht-, täht- ja väärtsaadetised) ei vasta postiorganisatsioonide rahvusvaheliste võrgustike (Prime⁵, Interconnect⁶) poolt kasutatavale teenusestandardile. Enamik Eestisse saabuvast mahust liigub just nimetatud võrgustike kaudu. Enim kasutatav teenus on selline, kus saadetis on jälgitav (*track and trace*), kuid seda ei väljastata allkirja vastu ehk niinimetatud jälgitav lihtkiri. Praktikast tekitab paralleelsete, kuid samas erinevate (st ühelt poolt seadusest tulenevate ja teisalt käibes kasutatavate) postiteenuse käsitluste kasutamine ebaselgust ja jäikust teenuste arendamisel turu tegelikele nõetele vastavaks.

Seega on kehtiv käsitlus aegunud ja takistuseks postiteenuste disainimisel. Teenuse disaini mõttes on tarbija vaates lihtsam ja arusaadavam defineerida teenust tulevikus kombinatsioonidena ehk põhiteenus pluss erinevad lisateenused. Kindlustamise teenuse võimalus on jätkuvalt olemas, aga teisel moel ja mitte eraldi saadetisena.

Eelnõu § 1 punkt 9

Eelnõu § 1 punkti 9 kohaselt muudetakse postiseaduse § 4 lõikeid 8¹ ja 9. Postiseaduse § 4 lg 8¹ muudatuse eesmärk on parandada postiseaduse sõnastust, et partiisaadetis ei ole omaette postiteenus, vaid liht- ja tähtsaadetisena edastamise teenuse üks osa. Samuti on loetelust eemaldatud väärtsaadetiste edastamine partiisaadetisena ning eemaldatakse võimalus saata postipakke partiisaadetisena. Tegemist on ASi Eesti Posti poolt kooskõlastamise käigus tehtud ettepanekuga, lähtudes asjaolust, et partiisaadetisena edastatav postipakk tähtsaadetisena (postkontorist üleantud ja postkontorist väljastatav) ei ole enam praktikast kasutatav.

---

⁵ <https://www.prime-posts.com/>

⁶ <https://www.ipc.be/>

Arvestades, et tarbijad kasutavad selles osas vabaturuteenuseid ja mugavamaid kanaleid, puudub turul nõudlus tähtsaadetisena postipaki järele.

Postiseaduse § 4 lõike 9 muudatuse kohaselt täpsustatakse kullerposti definitsiooni, kuna kehtivas seaduses on see liiga üldine ning raske on eristada logistika ja transporditeenuseid. Kullerpostiks loetakse kirisaadetist või postipakki, mille edastamise tingimused vastavad vähemalt neljale tingimusele seitsmest, mis on loetletud selles lõikes.

Kullerposti edastamise tingimuste mõte on määratleda seda teenusena, mis lisaks suuremale kiirusele ka usaldusväärne esemete kogumisel, jaotamisel ja kohaletoimetamisel. Tingimuste kohaselt peavad kullerpostisaadetise edastamisel olema täidetud vähemalt neli tingimust järgnevatest:

- 1) väljastamine saajale või tema esindajale allkirja vastu või muu saaja tuvastamist võimaldava tunnuse abil;
- 2) edastamine kulleriga kiirel ja usaldusväärsel viisil;
- 3) saatjal on võimalus saada informatsiooni saadetise asukoha kohta ja vajaduse korral korraldada ümber selle edastamist;
- 4) kogumine saatja elu- või asukohast;
- 5) garanteeritakse kindlaksmääratud kuupäeval kohaletoimetamine;
- 6) saadetakse saatjale kättetoimetamise kinnitus kokkulepitud viisil;
- 7) edastatakse vastavalt individuaalsele kokkuleppele ja kasutaja erinõuetele.

Eelnõu § 1 punkt 10

Eelnõu § 1 punkti 10 kohaselt täiendatakse loetelu adresseerimata saadetiste edastamisega. Adresseerimata saadetiste alla kuuluvad saadetised, mille peal ei ole postiaadressi ega muud saajale omastatavat identifitseerimistunnust. Muudatus on tingitud vajadusest luua õigusselgus, et adresseerimata saadetised ei kuulu otseposti alla.

Eelnõu § 1 punkt 11

Eelnõu § 1 punkti 11 kohaselt muudetakse postiseaduse § 5 lõike 2 punkti 1, millega jäetakse punktist välja väärtisaadetise mõiste ning viidatakse kirisaadetiste nõuete osas Ülemaailmse postikonventsiooni nõuetele.

Eelnõu § 1 punkt 12

Eelnõu § 1 punkti 12 kohaselt täiendatakse postiseaduse § 5 lõikega 2¹. Täienduse kohaselt lisatakse juurde loetelu postiteenuse hulka kuuluvatest lisateenustest. Muudatuse kohaselt reguleeritakse seaduses edaspidi eraldi UPT liigid ning lisateenused, mille pakkumine on kohustuslik ja mida kasutaja saab juurde tellida. Seega jääb kirisaadetise ja postipaki kindlustamine UPT hulka kohustusliku lisateenusena. Tähtsaadetise kindlustamise lisateenuse korral avaldab saatja postiteenuse osutajale saadetise väärtuse ja saadetise kaotsimineku või kahjustumise korral hüvitab postiteenuse osutaja saatjale tema avaldatud saadetise väärtuse. Samuti on lisateenuseks saadetise jälgimise teenus. Saadetise jälgimise teenust saab tellida nende teenuste puhul, kus see on tehniliselt teostatav.

Eelnõu § 1 punkt 13

Eelnõu § 1 punktiga 13 tunnistatakse kehtetuks postiseaduse § 6¹. Paragrahvis on sätestatud taskukohast tasu puudutav regulatsioon, mis tunnistatakse kehtetuks seoses üleminekuga põhjendatud tasu regulatsioonile (vt eelnõu § 1 punkti 1 selgitust).

Eelnõu § 1 punkt 14

Eelnõu § 1 punktiga 14 täiendatakse postiseaduse § 7 lõiget 4 teise lausega, mille järgi ei pea juurdepääsupunkt olema püsiva asukohaga. Muudatus on kooskõlas eesmärgi ja vajadusega

mitte siduda UPT kättesaadavust ainult postkontori ja kirjakastiga, vaid tagada teenuse kättesaadavus ja kvaliteet kõikide seda võimaldavate paindlike tehnoloogiliste lahenduste teel (nt tellitav juurdepääsupunkt, automatiseeritud juurdepääsupunkt, liikuv juurdepääsupunkt).

Eelnõu § 1 punkt 15

Eelnõu § 1 punktis 15 täiendatakse postiseaduse § 7 lõigetega 4¹–4³. Muudatuse kohaselt kõrvaldatakse ebakõla majandus- ja kommunikatsiooniministri 10. juuli 2006. a määruse nr 67 „Nõuded UPT osutamiseks kasutatavatele juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele“⁷ (edaspidi *postivõrgu määrus*) ja postiseaduse vahel juurdepääsupunktide määratlemisel. Nimelt kehtestatakse definitsioonid edaspidi postivõrgu määruse asemel postiseaduses, sest postiseaduse struktuuri ja õigusaktide hierarhia kohaselt on nii õigem. Nii tagatakse olukord, et postiseaduses on defineeritud kõik juurdepääsupunktide liigid, mida kasutatakse UPT osutamiseks. Postivõrgu määruks sätestatakse nõuded juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele.

Postiseaduse § 7 lõike 4¹ järgi on liikuv juurdepääsupunkt kindla ajagraafiku alusel liikuv vahend (nt buss) postiteenuse osutamiseks.

Postiseaduse § 7 lõikes 4² sätestatakse automatiseeritud juurdepääsupunkt mõiste, milleks on püsiva asukohaga vahend postisaadetise saatjalt vastuvõtmiseks ja saajale väljastamiseks (nt pakiautomaat). Automatiseeritud juurdepääsupunkti mõiste sätestamine seaduses loob võimaluse mõnede UPT teenuste osutamiseks ka näiteks mistahes automatiseeritud juurdepääsupunkti vahendusel.

E-kaubanduse jätkuva arengu ja postipakkide arvu kasvu tõttu on viimastel aastatel lisandunud võimalus kasutada UPT osutamiseks pakiautomaatide võrgustikku, mistõttu on juba hetkel võimalik pakiautomaatide vahendusel osutada liht- ja tähtsaadetiste edastamise teenust. Pakisaadetiste arv kasvab ja seega on kasvanud ka pakiautomaatide kasutamine.

Postiseaduse § 7 lõikes 4³ sätestatakse, et tellitav juurdepääsupunkt on osutamise vahend postiteenuse kasutaja elu- või asukohas. Postivõrgu määruse § 2 lõige 6 kohaselt lähimast UPT-d osutavast juurdepääsupunktist kaugemal kui 5 kilomeetrit elavale või asuvale postiteenuse kasutajale tuleb tagada soovitud UPT kasutamise võimalus lisatasuta tellitava juurdepääsupunkti kaudu kõigil tööpäevadel.

Eelnõu § 1 punkt 16, 17 ja 18

Eelnõu § 1 punktiga 16 tunnistatakse kehtetuks postiseaduse § 8 lõiked 3, 5 ja 6, mis sätestavad postkastile ja selle paigutamisele esitatavad nõuded. Eelnõu § 1 punktiga 17 täiendatakse postiseaduse § 8 lõiget 8 selliselt, et edaspidi peavad postkastile ja selle paigutamisele esitatavate nõuete osas järgima lisaks seadusele, ka seaduse alusel kehtestatud õigusaktides esitatud nõudeid. Muudatus on tingitud seoses teatud postkastile kohalduvate nõuete viimisest määruse tasandile. Eelnõu § 1 punkti 18 kohaselt lisatakse juurde volitusnorm, millega sätestatakse nõuded valdkonna eest vastutava ministri määruks.

Nimetatud muudatus ei muuda postkastile kohalduvaid nõudeid, kuid annab tuleviku jaoks piisava paindlikkuse, et valdkonna eest vastutav minister saab reageerida kiiremini, kui peaks tekkima vajadus postkastile kohalduvate nõuete muutmiseks või täiendamiseks. Seejuures viiakse määruksesse pelgalt nõuded, mis sätestavad, mis tuleb postkastile märkida ning kuhu

---

⁷https://www.riigiteataja.ee/akt/121012022014?dbNotReadOnly=true&RIIGITEATAJA_AADRESS=https%3A%2F%2Fwww.riigiteataja.ee&RIIGITEATAJA_AADRESS_HALDUS=https%3A%2F%2Fwww.riigiteataja.ee

tuleb postkast paigutada linnas, alevis ja alevikus ning külas. Põhjendatud on volitada sellise teema otsustamine ministrile, kuna seaduse tasemel on tegemist liiga detailse regulatsiooniga.

Eelnõu § 1 punkt 19

Eelnõu § 1 punktiga 19 muudetakse postiseaduse § 9 lõike 2 teist lauset. Selles lauses sätestatakse, kuidas märgitakse postmargi väärtus. Kehtiva regulatsiooni kohaselt trükitakse postmargile sõna „Eesti“ ja margi nimiväärtus araabia numbritega. Muudatuse kohaselt lisatakse võimalus trükkida väärtus postmargile tähe, sõna, tähise või muu iseloomustava tunnuse abil, mis vastab Eesti Vabariigis käibel olevale rahaühikule. Nn klassimarkide süsteemi kasutavad paljud riigid, kasutades tähti ja/või numbreid nimiväärtuse väljendamiseks:

- Soome – 1 kl ja 2 kl;
- Norra – A ja B, VERDEN (maailm), INNLAND (sisemaa), EUROPA (Euroopa);
- Rootsi – BREV, JULPOST, EKONOMI BREV;
- Suurbritannia – 1st ja 2nd, WORLDWIDE UP TO 20 GRAMS, EUROPE UP TO 20 GRAMS.

Sellisel moel nimiväärtuse märkimine lihtsustab oluliselt tariifide muutumisel postmarkide kasutamist ja kaob vajadus täiendavalt postmarke juurde lisada. Täiendava margi lisamine saadetisele on ASi Eesti Post jaoks lisakulu, sest ühe margi asemel kulub neid sama saadetise edastamiseks mitu. Kasutajate jaoks paraneb markide kasutusmugavus ning pikeneb postmarkide kasutamise aeg.

Eelnõu § 1 punkt 20

Eelnõu § 1 punkti 20 kohaselt eemaldatakse tegevusloa nõue kirisaadetise edastamisel nii liht-, täht-, väärt- kui ka partiisaadetisena ning postipaki edastamisel nii liht-, täht-, väärt- kui ka partiisaadetisena. Tegevusloa nõue jääb jätkuvalt kehtima UPT korral (seaduse § 10 lg 1 p 1). Muudatus on kooskõlas postidirektiivi artikliga 9. Nimetatud artikli kohaselt võib liikmesriik universaalteenuse kohaldamisalast välja jäävate teenuste korral võtta kasutusele üldload määral, mis on vajalik, et tagada oluliste nõuete täitmine. Üldloaks sobib ka registreerimine. Sellisel juhul ei ole vaja enne teenuse osutamisega alustamist Konkurentsiameti otsust, vaid piisab teavitamisest. Seega piisab edaspidi sellest, kui postiteenuse osutajad väljaspool UPT-d esitavad majandustegevusteate postiseaduse §-s 21 nimetatud juhtudel ja korras. Praktikas on lisaks Eesti Postile, kes on UPT osutaja, väljastatud postiteenuse tegevusluba täiendavalt ainult ühele postiteenuse osutajale, seega puudutab muudatus ainult kahte postiteenuse osutajat, kes saavad edaspidi teenust osutada majandustegevusteate alusel. Kehtiva seaduse kohaselt oli teatamiskohustus olemas juba kullerposti, otseposti, perioodiliste väljaannete edastamiseks ja muudeks postiteenusteks.

Muudatus on seotud ka taskukohaselt tasult üleminekuga põhjendatud tasule. Arvestades, et kulupõhise hinna rakendamisel ei ole enam rahastamiskohustus (seaduse § 41³) vajalik, kaob ka vajadus eristada väljaspool UPT-d olevaid postiteenuseid tegevusloa ja teatamiskohustuse osas.

Eelnõu § 1 punkt 22

Eelnõu § 1 punktiga 22 täiendatakse seaduse § 10 lõikega 6, mis annab õiguslikud alused riigilõivu võtmiseks UPT tegevusloa läbivaatamiseks ja muutmiseks. Riigilõivuseaduse § 2 kohaselt on riigilõiv „/.../ seaduses sätestatud juhul ja käesolevas seaduses sätestatud määras tasutav summa lõivustatud toimingute tegemise eest.“ Riigilõivuseadus sätestab üksnes riigilõivumäära, kuid mitte õigusliku aluse selle nõudmiseks – nimetatud alus peab tulenema eriseadusest, ehk antud juhul postiseadusest.

Eelnõu § 1 punktid 21, 23 ja 25

Eelnõu § 1 punktidega 21, 23 ja 25 tunnistatakse kehtetuks tegevusloa nõuded, mis on seotud tegevusloa geograafiliste erisustega. UPT korral väljastatakse tegevusluba kogu Eesti territooriumile (seaduse § 14 lg 4) ning UPT osutajal on kohustus osutada ka rahvusvahelisi postiteenuseid (seaduse § 35 lg 1), seega ei ole edaspidi võimalik taotleda tegevusluba geograafiliste erisustega ning nimetatud sätete säilitamiseks puudub vajadus.

Punktiga 21 tunnistatakse kehtetuks ka seaduse § 10 lg 4, mis sätestas postiteenused, mis ei vaja tegevusluba. Tegemist oli dubleeriva sättega, sest seaduse § 21 lõikes 1 on sätestatud postiteenused, mis kuuluvad teatamiskohustuse alla. Muudatuse järgselt jääb tegevusloa regulatsioon kehtima ainult universaalsele postiteenusele ning ülejäänud postiteenustele kohaldub teatamiskohustus.

Eelnõu § 1 punkt 24

Eelnõu § 1 punktiga 24 täpsustatakse, et tegevusloa taotluses esitatakse lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud andmetele ka UPT osutamise tüüptingimused. Nimetatud muudatus on seotud eelnevate punktidega, mille kohaselt jääb tegevusloa kohustus edaspidi alles ainult UPT korral.

Eelnõu § 1 punkt 27

Eelnõu § 1 punkt 27 kohaselt muudetakse loetelu kõrvaltingimustest, mis lisatakse tegevusloale. Võrreldes varasemaga on kõrvaltingimustest eemaldatud võimalus välja tuua geograafiline piirkond, kus tegevusloa omaja osutab ise teenust, ja vajaduse korral geograafiline piirkond, kus tema nimel osutab teenust teine postiteenuse osutaja. Lisaks ei pea enam tegevusloas välja tooma juurdepääsupunktide asukoha andmeid ja postkontorite minimaalseid lahtiolekuaegu. Muudatus on seotud tegevusloa regulatsiooni kohustuse eemaldamisega teenustelt väljaspool UPT-d.

Tegevusloale jääb jätkuvalt kohustus lisada kõrvaltingimuseks juurdepääsupunktide arv. Muudatus võimaldab UPT osutajal vajadusel hõlpsamalt ümber struktureerida juurdepääsupunktide asukohti ning lahtiolekuaegu vastavalt olukorrale ja nõudlusele ning selleks ei pea alkatama tegevusloa menetlust, mis on nii ajaliselt kui rahaliselt koormav UPT osutajale. Samuti väheneb ka Konkurentsiameti töökoormus, kes ei pea iga väiksema muudatuse tõttu tegevusloa muudatust menetlema. Jätkuvalt jäävad kehtima UPT juurdepääsupunktidele kohalduvad nõuded, tagamaks teenuse kättesaadavus igal pool Eestis. Nimetatud nõuded on kehtestatud majandus- ja kommunikatsiooniministri 10. juuli 2006. a määruses nr 67 „Nõuded UPT osutamiseks kasutatavatele juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele“. Seega peab UPT osutaja juurdepääsu punkti paigutamisel arvestama mh postiteenuse kasutajate elu- ja asukohti, ühistranspordiliinide kulgemist, kohaliku omavalitsuse üksuste ettepanekuid. Lisaks tuleb uue juurdepääsupunkti loomisel või olemasoleva juurdepääsupunkti asukoha muutmisel arvestada inimeste erivajadustega ja võimaldama neile ligipääsu juurdepääsupunktile. Täiendavalt tuleb lähimast UPT osutavast juurdepääsupunktist kaugemal kui 5 kilomeetrit elavale või asuvalle postiteenuse kasutajale tagada soovitud UPT kasutamise võimalus lisatasuta tellitava juurdepääsupunkti kaudu kõigil tööpäevadel.

Eelnõu § 1 punkt 28

Eelnõu § 1 punktiga 28 täiendatakse loetelu tegevustest, mille osutamise korral peab esitama majandustegevusteate. Loetellu lisatakse eksterritoriaalsete postivahetuskeskusena (inglise keeles *Extraterritorial Office of Exchange*, edaspidi *ETOE*) tegutsemine ning kirisaadetiste ja postipaki edastamine nii liht- kui ka tähtsaadetisena. Viimased olid eelnevalt tegevusloaga hõlmatud tegevused, kuid eelnõus tehtavate muudatuse järgselt piisab ka nende puhul majandustegevusteate esitamisest.

Eelnõu § 1 punkt 29

Eelnõu § 1 punktiga 29 täpsustatakse täiendavad andmed, mida peab esitama eksterritoriaalse postivahetuskeskuse (ETOE) tegutsemise korral majandustegevusteates. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses (MsÜS-s) on reguleeritud põhilised tegevused, mida tuleb teha majandustegevuse alustamisel, teostamisel ja lõppemisel. Samuti reguleeritakse sellega seonduvalt andmete esitamist. Näiteks MsÜS § 14 lõike 1 kohaselt peab ettevõtja esitama teate enne majandustegevusega alustamist ning § 34 lõike 1 kohaselt peab ettevõtja teatama ka majandustegevusest loobumisest registripidajale, märkides teates majandustegevuse lõpetamise aja. Samad põhimõtted kehtivad ka postivahetuskeskuse tegutsedes. Tagamaks parema ülevaate, kes ja millises ulatuses plaanib tegutseda Eestis ETOE-na, on vajalik kooskõlas MsÜS § 15 lg 1 p 8 nimetada postiseaduses loetelu andmetest, mida tuleb täiendavalt majandustegevusteates esitada. Sätte kohaselt tuleb seega edaspidi esitada andmed eksterritoriaalse postivahetuskeskuse prognoositavad kaubamahud ning lähte- ja sihtriigid. Eksterritoriaalse postivahetuskeskuse tegutsemiskohad, eksterritoriaalse postivahetuskeskuse saadetiste vedajad ning eksterritoriaalse postivahetuskeskuse saadetiste tollivormistuse eest vastutavate isikute andmed.

Eelnõu § 1 punkt 30

Eelnõu § 1 punkti 30 kohaselt täiendatakse seadust §-ga 21¹-ga. Postiseadust täiendatakse ETOE definitsiooniga. ETOE on Ülemaailmse postikonventsiooni artikkel 13⁸ kohaselt eksterritoriaalne vahetusasutus, mis on määratud ettevõtja poolt (st UPT osutaja poolt) ärielistel eesmärkidel asutatud ja juhitud ettevõtja vastutusel olev ettevõtte nende enda omast erinevas liikmesriigis või territooriumil, mille eesmärk on suunata äritegevus väljaspool nende riigi territooriumi asuvatele turgudele. Praktikas annab ETOE punktina tegutsemine ligipääsu kõikidele sihtriigi postiasutustele võimaldatavatele lahendustele ning seeläbi võimaldab postivahetust korraldada oluliselt hõlpsamalt võrreldes olukorraga, kus üles tuleks ehitada enda logistikavõrgustik.

ETOE-d puudutav ei ole seni riigisiseste õigusaktidega reguleeritud. Seega ei ole sätestatud ka ETOE-de suhtes kohalduvaid erinõudeid või -reegleid. ETOE-de populaarsuse kasv ja Eesti postiturul toimuv näitab seda, et on vajadus reguleerida riigisiselt, mis on ETOE ja mis tingimustel võib ta tegutseda Eesti territooriumil.

Teiste riikide ETOE-de ülevaade on toodud siin: [https://www.upu.int/en/Members-Centre/Policies-Regulation/Extra-Territorial-Offices-of-Exchange-\(ETOs\)](https://www.upu.int/en/Members-Centre/Policies-Regulation/Extra-Territorial-Offices-of-Exchange-(ETOs)).

Eelnõuga loodava postiseaduse § 21¹ lõikes 2 sätestatakse, mis tingimustel on teise riigi ETOE loomine ja tegutsemine Eestis lubatud: kui ETOE omaniku asukohariik võimaldab samuti ETOE asutamist oma riigi territooriumil ja kui saadetiste kättetoimetamiseks on sõlmitud UPT osutajaga koostööleping, milles nähakse ette vähemalt postisaadetiste edastamise ja tagastamise kulude katmine. Kuigi postivahetuskeskuse asutamine on võimalik riikide vahel vastastikkuse põhimõtet arvestades, ei tähenda see automaatselt, et teise riigi eksterritoriaalne postivahetuskeskus on võrdsustatud Eestis tegutseva UPT osutajaga. Euroopa Liidu tollialases regulatsioonis on UPT osutajale kehtestatud erireeglid postiliiklusega seotud tollidokumentatsiooni esitamiseks, postisaadetiste tollivormistuseks, sh postitransiidi kasutamiseks ning tollijärelevalve läbiviimiseks. Sealjuures ei tulene ELi tolliõigusest, et eksterritoriaalne postivahetuskeskus on võrdsustatud riikliku tegevusloa alusel tegutseva UPT osutajaga. Kui Eestis asutatakse eksterritoriaalne postivahetuskeskus, siis enne postisaadetiste

---

⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/228122017004>

veoga alustamist tuleb koostöös Maksu- ja Tolliameti ning postivahetuskeskusega paika panna kasutatavad ELi tolliõiguse kohased tolliprotsessid, arvestades tolliseaduse §-s 9 sätestatut.

Eelnõu § 1 punktid 31 ja 33

Eelnõu § 1 punktidega 31 ja 33 muudetakse seaduse § 24 ja § 27 sõnastust selliselt, et need nõuded kohalduvad ainult tegevusloaga postiteenuse osutajale ehk UPT osutajale. Seoses tegevusloa regulatsiooni leevendamisega on oluline nende sätete alt välja jätta kõik nõ vabaturul tegutsevad postiteenused. Vastasel korral oleks tegemist üle reguleerimisega ning see läheks vastuollu planeeritud muudatustega. Ka kehtiva seaduse alusel on see kohustus vaid tegevusloaga postiteenuse osutajatel.

Eelnõu § 1 punkt 32

Eelnõu § 1 punktiga 32 tunnistatakse kehtetuks seaduse § 26. Muudatuse eesmärgiks on tagada vaba konkurentsi toimimine postiteenuste turul ning kaotada ettevõtete suhtes kehtivad põhjendamatud ja sõnastuselt ebaselged piirangud. Senini kehtis seaduse § 26 kõigile postiteenustele, mille osutamiseks nõuti tegevusluba, sh sellistele teenustele, mille osas toimib sisuline konkurents sarnaste teenuste näol vabaturul. Näiteks on varasemalt tegevusluba nõudvale lihtpaki edastamise teenusele toimivaks alternatiiviks pakiautomaaditeenused ja kullerteenused, mis osutavad lihtpaki edastamise teenusele konkurentsipurvet.

Kaotades väljaspool UPT-d tegevusloa regulatsiooni puudub ka vajadus kehtestada postiteenuste tasudele eriregulatsioon, kuivõrd toimiva konkurentsi turgudel on parim regulaator turg. Liht- ja tähtsaadetise osas toimib konkurents nii pakiautomaaditeenuste kui kullerpostiteenustega.

UPT puhul on teenuse kättesaadavus (sh ka kättesaadavus) igal juhul täiendavalt tagatud universaalteenuste hinna regulatsiooni alusel, mida nõuab ka postidirektiivi artikkel 12.

Eelnõu § 1 punkt 34 ja 35

Eelnõu § 1 punktidega 34 ja 35 muudetakse postiteenus kvaliteedinõuete viitamise asukohta. Kehtiva sõnastuse kohaselt viidati postiseaduse §-le 37. Edaspidi on postiteenuse kvaliteedinõuded reguleeritud vastava valdkonna eest vastutava ministri määrusega. Põhjendatud on volitada sellise teema otsustamine ministriks, kuna seaduse tasemel on tegemist liiga detailse regulatsiooniga.

Eelnõu § 1 punkt 36

Eelnõu § 1 punktiga 36 muudetakse postiseaduse § 29 lõiget 1 selliselt, et punktis olevad sõnad „postkontoris, väljastatud isiklikult“ asendatakse sõnaga „juurdepääsupunkti“.

Uue sõnastuse kohaselt loetakse postisaadetis kätte toimetatuks, kui postisaadetis on saajale üle antud juurdepääsupunkti või postkasti kaudu. Muudatus on vajalik, sest saajaga kokkuleppel võib väljastamine toimuda erinevate juurdepääsupunktide kaudu (nt pakiautomaadis või postikulleri kohta) ning ühtlustamiseks on vajalik, et oleks üheselt aru saada, et ka siis on saadetis kätte toimetatud.

Eelnõu § 1 punkt 37

Eelnõu § 1 punkt 37 on seotud eelnevate muudatusega, kus sätestatakse ühelt poolt kvaliteedinõuete reguleerimine valdkonna eest vastutava ministri määramises ning teisalt asendatakse sõna „postkontor“ sõnaga „juurdepääsupunkti“. Seega laiendatakse postisaadetise kättetoimetamise võimatuse olukordi ka teiste juurdepääsupunktide (nt pakiautomaadid) kaudu kättetoimetamisele. Muudatus on vajalik olukorraks, kus saajaga kokkuleppel on küll kokku

lepitud väljastamine muus juurdepääspunktis kui postkontor, kuid saadetise saaja ei tule postisaadetisele määratud ajaks järele.

Eelnõu § 1 punktid 38 ja 39

Eelnõu § 1 punktidega 38 ja 39 sätestatakse postisaadetise esemelise sisu annetamise võimalus seaduse § 31 vaates. Eelnõu § 1 punktiga 38 täiendatakse postiseaduse § 31 lõiget 4 pärast sõna „müümise“ tekstiosaga „,annetamise“. Ja eelnõu § 1 punktiga 39 täiendatakse postiseaduse § 31 lõike 5 teist lauset pärast sõna „müüakse“ sõnadega „või annetatakse“.

Postiseaduse § 31 sätted lubavad postisaadetist, mida on hoitud kuus kuud, kas hävitada või müüa. Müük on tihtipeale kulukas ja aeganõudev protsess, sest see hõlmab endast saadetise avamist, selle väärtuse määramist, oksjoni korraldamist, küsimustele vastamist ja müügi lõpule viimist ehk ostjale kätteandmist. AS Eesti Post on uurinud võimalust selliseid esemeid annetada, mille järgi oleks puudust kannatavatel isikutel vajadus, kuid postiseadus ei võimalda otse annetamist ning annetamine oleks postiseaduse rikkumine. Annetamine oleks tihti mõistlik nii ASile Eesti Post ja oluliseks abiks annetuse saajale. Praktikas tähendab see, et annetamiseks sobivatelt esemetelt eemaldatakse kõik saatja ja saaja isikuandmed ning need saadetakse keskustesse, mis tegelevad esemete jagamisega abivajajatele.

Eelnõu § 1 punkt 40

Eelnõu § 1 punkti 40 kohaselt muudetakse postiseaduse § 36 lõiked 1 ja 2. Postiseaduse § 36 lõikes 1 tehtud muudatuse tulemusena tunnistatakse kehtetuks UPT osutaja kohustus osutada oma postivõrgu vahendusel üle Eesti rahasiirdeid ja muudetakse see UPT osutaja õiguseks. See annab UPT osutajale vajaliku paindlikkuse.

Kehtima jääb UPT osutaja kohustus maksta oma postivõrgu vahendusel välja pensionid ja toetused üle Eesti. Riikliku pensionikindlustuse seaduse § 36 lõike 1 kohaselt on võimalik Eestis makstud riikliku pensioni saada ka posti teel. Pensionite kojukande teenust pakub käesoleval hetkel AS Hansab koostöös turvaettevõttega Viking Security. Teenuse tagamise eest vastutab Sotsiaalkindlustusamet⁹. Lisaks pensionitele makstakse kojukandega teatud juhtudel välja ka toetusi.

Postiseaduse § 36 lõikes 2 tehtud muudatuse tulemusena ühtlustatakse sõnastus lõikega 1. Kuna eelnõus toodud uue lõike 1 sõnastuses ei kasutata enam sõna „finantsteenused“, siis ei ole edaspidi ka lõikes 2 vajadust seda sõna kasutada. Samuti täpsustatakse, et teenuse osutamisel tuleb lähtuda ka muudes asjaomastes seadustes sätestatust, seega lisaks riikliku pensionikindlustuse seadusele ka näiteks puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse §-st 22, perehüvitiste seaduse § 8 lõikest 5 ja töövõimetoetuse seaduse §-st 17.

Rahasiirde teenuste osutamine on seotud sularaha käitlemisega ja sellele rakenduvad erinõuded, mille täitmisega seotud kulu UPT osutaja jaoks oli 2020. aastal ligikaudu 400 000 eurot. Lisaks tuleb täita üha karmistuvaid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis samuti tõstavad UPT osutaja kulusid ja halduskoormust. Selliste kulude kandmine ei ole põhjendatud, kui osutatavate teenuste maht on väike ning teenust pakuvad turul ka muud teenusepakkujad, kes on Finantsinspektsiooni järelevalve all. Rahasiire on rahakaardi teenus (raha sissemaks UPT osutaja võrgus ja sularaha väljamaks UPT osutaja võrgus). All on toodud tehingute arv ja selle muutus viimaste aastate jooksul:

Tehingute arv	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
---------------	------	------	------	------	------	------	------	------

⁹ <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/asutus-uudised-ja-kontakt/praktiline-teave/pensionide-toetuste-ja-huvitiste-valjamaksmine>

Rahakaart	6618	4921	3875	3091	2441	2199	1933	1167
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------

Rahakaardi teenust kasutavad enamuses ärikliendid (ca 60%), 40% moodustavad erakliendid.

Kuivõrd rahasiirde teenust selle laias tähenduses pakuvad turul ka muud teenuse osutajad, puudub vajadus kehtestada UPT osutajale universaalne kohustus pakkuda kõiki rahasiirdena käsitletavaid teenuseid.

Eelnõu § 1 punktid 41–43

Eelnõu § 1 punktidega 41–43 muudetakse UPT osutaja kohustuslike tegevusi reguleerivaid sätteid. Sätetes ei tehta sisulisi muudatusi. Jätakuvalt on UPT osutajal kohustus oma postivõrgu vahendusel edastada üle Eesti perioodilisi väljaandeid ning menetlusdokumente. Muudatusega antakse valdkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada määrusega nõuded perioodilise väljaande ja menetlusdokumendi edastamise osas. Ministri määruse kavand on välja toodud seletuskirja lisas 1.

Eelnõu § 1 punktid 44 ja 45

Eelnõu § 1 punktiga 44 muudetakse seaduse § 37. Seadust täiendatakse § 37 lõikega 1¹, millega lisatakse juurde alus, mille kohaselt UPT kvaliteedile esitatavad nõuded, erandid ja nende kontrollimise põhimõtted kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Nimetatud määruses kehtestatakse edaspidi seaduse § 37 lõigetes 3–8 sätestatud nõuded, sh ka see, mis aegadel peab UPT osutaja tagama postisaadetise kogumise ja saajale kättetoimetamise. Muudatus on vajalik tagamaks paindlikkus UPT kättetoimetamisel olukorras, kus vähenenud mahtude taustal on teenuse osutamine muutunud kallimaks.

Seadusesse jääb kehtima kohustus tagada postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamine kõigil tööpäevadel ning mitte vähem kui viiel päeval nädalas ja üks kord päevas kogu Eesti territooriumi ulatuses (seaduse § 37 lõige 1). Nimetatud nõue tuleneb otse postidirektiivist, kuid mitmed riigid on seda tõlgendanud paindlikumalt. Direktiiv ei sätesta üheselt, et igasse konkreetsesse piirkonda peab kohale toimetama postisaadetise viiel päeval nädalas. See annab UPT osutajale paindlikkuse oma kanderiingide efektiivsemaks muutmiseks vastavalt tegelikule nõudlusele. Seega on oluline, et ka siseriiklik regulatsioon oleks võimalikult paindlik. Tõstes kvaliteedinõuded seadusest määrusesse ning ajakohastades kehtivad nõuded on võimalik tagada teenuse jätkusuutlikkus ning taskukohasus. Ka mitmed lähiriigid (Taani, Rootsi, Läti, Leedu) on UPT kvaliteedinõuded rakendanud seadusest madalamal tasandil. Ekspressteenuse (kohale toimetamine järgmiseks päevaks) on kättesaadav üle Eesti läbi kullerposti.

Punktiga 45 tunnistatakse kehtetuks seaduse § 37 lõiked 3–8. Nimetatud sätted kehtestatakse ministri määruses.

Eelnõu § 1 punkt 46

Eelnõu § 1 punktiga 46 täiendatakse postiseadust §-dega 39¹–39⁴, mis sätestab UPT põhjendatud tasu, selle suuruse arvestamise alused, põhjendatud tasu kooskõlastamise ja kinnitamise ning ajutise hinna kehtestamise alused. UPT põhjendatud tasu asendab senist taskukohast tasu. Peamise muudatusena peab põhjendatud tasu olema kulupõhine, kattes ära teenuse osutamiseks vajalikud kulud ning sisaldades mõistlikku kasumit.

Postiseaduse §-de 39¹–39⁴ lisamise eesmärk on anda Konkurentsiametile sõnaselgelt pädevus kooskõlastada läbipaistvatel alustel UPT põhjendatud tasu ja selle muudatused. Konkurentsiametil on regulaatorina pikaajaline kogemus üldhuviteenuste valdkondades erinevate teenuste hindasid puudutavate regulatsioonipraktikate väljakujundamisel ning ka eelnev kogemus UPT tasude ettepanekute tegemisel. Konkurentsiamet teostab juba praegu UPT

taskukohaste tasude muutmise ettepanekute tegemisel sisulist ja põhjalikku analüüsi. Muudatus toob kaasa senisest tõhusama kontrolli UPT tasude üle ning selle üle teostatava järelevalve depolitiseerimine on kooskõlas ka praktikaga, mille kohaselt teostab monopoolse iseloomuga üldhuviteenuste valdkondades teenuste hindade üle järelevalvet sõltumatu regulaator. Konkurentsiamet teostab teenuste hindade üle järelevalvet ka näiteks elektri, gaasi ja vee puhul.

Muudatus ei too kaasa Konkurentsiameti töökoormuse suurenemist, vastupidi, üldine töökoormus peaks vähenema, kuid suureneb ainult Konkurentsiameti järelevalve tegemise õigus. Kehtiva regulatsiooni kohaselt ei otsusta Konkurentsiamet hindu ega kinnita hinnalage. Konkurentsiamet teeb ainult ettepaneku taskukohase tasu määramiseks ning teostab UPT hüvitise põhjendatuse väljaselgitamiseks kulude analüüsi. Muudatuse järgselt suureneb Konkurentsiameti järelevalve õigus, sest Konkurentsiamet mitte ei tee ettepanekut vaid kooskõlastab vastava ettepaneku. Teisisõnu, taskukohaste tasude ja hüvitisega seonduv kuluanalüüs asendub UPT hinnamuudatuse taotluste analüüsiga ning kooskõlastatakse tegelikke UPT müügihindu. Müügihinnad kinnitab valdkonna eest vastutav minister.

UPT põhjendatud tasu

Eelnõu § 39¹ lõike 1 kohaselt arvestatakse UPT põhjendatud tasu seaduse § 5 lõigetes 2 ja 2¹ nimetatud teenustele. Lisaks põhiteenustele kuulub kohustusliku UPT alla ka lõikes 2¹ nimetatud lisateenused. Kehtestatud põhjendatud tasud peavad tuginema teenuse osutamise kuludel ning peavad tagama teenuse järjepidava toimimise. Seejuures peab olema põhjendatud tasuga tagatud vajalike muutuv-ja tegevuskulude katmine, investeringud tegevus- ja arenduskohustuse täitmiseks, kvaliteedinõuete täitmine ja põhjendatud tulukus.

Praegu kehtestab UPT tasudele piirhinna postiseaduse § 6¹ lõike 2 alusel valdkonna eest vastutav minister määrusega. See tähendab, et UPT osutaja võib tegelikud hinnad ise kehtestada, ületamata sealjuures ministri kehtestatud piirhindu. Eelnõuga muudetakse seda põhimõtet ja kooskõlastama hakatakse tegelikke müügihindu (mitte ei kehti piirhind). Seega vastab hind rohkem tegelikele kuludele.

Lõike 2 kohaselt tuleb UPT põhjendatud tasu kujundada selliselt, et järjepidevalt oleks tagatud:

1) vajalike muutuv- ja tegevuskulude katmine - neid kulusid hinnatakse eelnõu § 5 lõigete 2 ja 2¹ nimetatud teenuste osutamise põhimõtete alusel. Nende kulude hulka kuuluvad mh nii personalikulu kui ka üldised majandamiskulud. Põhjendatuse hindamisel võetakse arvesse nii eelmiste 12 kuuliste perioodide tegevuskulusid kui ka kulude prognoosi. Põhjendatud tasu kehtestamisel peab Konkurentsiamet lähtuma sellest, et hinda lülitatavad kulud peavad olema kuluefektiivsed ning põhjendatuks tuleb lugeda need tegevuskulud, mis võimaldavad säilitada UPT tegevuse jätkusuutlikkust ning teenuse nõutud kvaliteeditaset. Seega UPT põhjendatud tasu peab tagama teenuse kvaliteedi ja ohutuse nõuete täitmise;

2) investeringud tegevus- ja arenduskohustuse täitmiseks - siia kuuluvad näiteks postkontorite, kirjastide ja teiste juurdepääsupunktide rekonstrueerimise ja uuendamise kulud. Samuti ka transpordile tehtavad investeringud. Lisaks arvestatakse siia ka investeringud arenduskohustuste täitmiseks, mille alla kuulub ka teenuse edasi arendamiseks tehtavad investeringud tagamaks teenuse järjepideva ja kvaliteetse pakkumise langevate mahtude juures;

3) kvaliteedinõuete täitmine - siia alla arvestatakse kulud, mis tagavad UPT kvaliteedi tagamise;

4) kapitalikulu katmine ehk põhjendatud tulukus. Põhjendatud tulukuse arvestamise alused on sätestatud valdkonna eest vastutava ministri määruses.

Lõike 3 kohaselt peab UPT osutaja teavitama avalikkust kooskõlastatud põhjendatud tasu suurusest oma veebilehel vähemalt 30 päeva enne tasu jõustumist. Nimetatud sätte eesmärgiks on tagada, et kõik UPT kasutajad oleksid teavitatud UPT põhjendatud tasu muudatustest.

UPT põhjendatud tasu arvestamise alused

Eelnõuga loodava postiseaduse §-ga 39² sätestatakse UPT põhjendatud tasu alused, millest lähtuvalt tuleb UPT osutajal tasu kujundada. Sarnased tasude kujundamise põhimõtted on ka teistes Konkurentsiameti järelevalvepädevust reguleerivates seadustes.

Lisaks konkreetsetele põhjendatud tasude kujundamise alustele peavad tasud olema postiseaduse § 39² lõike 1 kohaselt ühesugused kogu riigi territooriumil, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning tagama UPT kättesaadavuse kõigile kasutajatele. Nimetatud põhimõtted tulevad postidirektiivi artiklist 12, mille kohaselt peab liikmesriik UPT disainimisel arvestama, et 1) tasud on taskukohased kõikidele kasutajatele; 2) tasud on kulupõhised ning motiveerivad tõhusa universaalteenuse osutamist; 3) tasud on läbipaistavad ja mittediskrimineerivad; 4) tasude kohaldamisel tuleb lähtuda võrdse kohtlemise printsiibist ning liikmesriigi pädevuses on otsustada, et kogu riigi territooriumil kasutatakse ühtset hinda. Seda õigust on Eesti kasutanud ning seega on UPT hind igal pool Eestis sama.

Lõike 2 kohaselt peavad põhjendatud tasu sisse arvatavad kulud olema põhjendatud, lähtuma kuluefektiivsusest ning võimaldama UPT osutajal õigusaktidega sätestatud kohustuste täitmist. Samas peab põhjendatud tasu olema selline, et võimaldab UPT osutajal teenust osutada nõuetekohaselt ja kvaliteetselt.

Lõike 3 alusel lähtutakse põhjendatud tegevuskulude hindamisel järgmisest:

1) kulude muutuste jälgimine ajas ja selle võrdlus alampalga muutusega. UPT osutamise kuludest suure osa moodustab personalikulud, millest omakorda märkimisväärse osa moodustavad nn eesliinitöötajad (kirjakandjad). Nimetatud sätte kohaselt tuleks põhjendatud tegevuskulude alla arvestavate tööjõukulude osas vaadata eelkõige alampalga muutust ning lähtuda sellest ka UPT osutamisega seotud tööjõukulude uuendamisel. Nimetatud sätte eesmärk ei ole siduda tööjõukulud alampalgaga, vaid siduda tööjõukulude muutus ühe objektiivse komponendiga, mille pealt on võimalik objektiivselt hinnata tööjõukulude muutust.

2) kulukomponentide põhjendatuse analüüs, sealhulgas eksperdi hinnangud. Seega on võimalik tegevuskulude hindamisel kasutada ka nii sise- ja väliste osapoolte poolt tehtud analüüse ja auditeid. Samuti ka teiste riikide määratud postioperaatorite võrdlusi.

Lõige 4 täpsustab, missuguseid kuluartikleid ei tohi põhjendatud hinda arvestada. Sarnased välistused on ka teistes hinnaregulatsioonides näiteks elektri, gaasi ning ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni seaduses. Sätte kohaselt ei arvata põhjendatud tasu sisse:

- 1) ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu;
- 2) sponsorlust, kingitust ja annetust;
- 3) UPT osutamisega mitte seotud kulu;
- 4) varade väärtuste muutus (varude jääkide muutus, käibevara allahindlus, põhivara väärtuse langus, kahjum materiaalse ja immateriaalse põhivara müügist ja likvideerimisest jm);
- 5) finantskulu;
- 6) õigusaktide alusel ettevõtjale määratud trahve ja viiviseid ning muid rahalisi kohustusi, mis on tingitud ettevõtja kohustuse rikkumisest;
- 7) erisoodustuse kulu;

8) tulumaksukulu tulumaksuseaduse § 48-52 kohaselt.

Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete lülitamist põhjendatud tasusse ei saa aktsepteerida, kuna UPT kasutaja ei pea kinni maksma UPT osutaja võlgnike tasumata arveid. Kui lubada ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu lülitamist hinda, tekitaks see kasutajate ebavõrdse kohtlemise. Ebatõenäoliselt laekuvad arved tuleb UPT osutajal sisse nõuda vajaduse korral kohtu kaudu. Ka konkurentsi olukorras tegutsevatel ettevõtetel on ebatõenäoliste laekuvate nõuete kulu ettevõtja risk, mida ei saa jaotada kõigi tarbijate vahel.

Sponsorluse, kingituste ja annetustega seotud kulu on UPT osutaja jaoks vabatahtlikud. Nimetatud kulud ei ole hinnatavad põhjendatud tegevuskuludena teenuse osutamisel, sest ei taga kvaliteetsemat teenust, mistõttu ei ole need kulud UPT osutamiseks vajalikud.

UPT-ga mitte seotud kulu ei arvestata põhjendatud tasu sisse, kuna nimetatud kulu ei ole seotud UPT osutamisega ning sellise kulu arvestamine põhjendatud tasu hulka ei ole õiglane UPT kasutajate osas. Hindamaks, kas kulu on seotud UPT-ga, tuleb tuvastada esmalt, mis kulu põhjustab - kas kulu on vajalik UPT osutamiseks ning mis ulatuses. Samuti tuleb hinnata, kas ilma UPT osutamise kohustuseta, oleks kulu sellises ulatuses tekkinud. Keelates lülitada hinda UPT osutamise mitte seotud kulusid, on kulumudel selge ja läbipaistev.

Põhjendatud tasu sisaldab põhjendatud tulukust ärikasumi komponendina, mistõttu finantskulud (kasumiaruande skeemi kohaselt arvestatakse finantskulud peale ärikasumit) UPT põhjendatu tasusse ei lülitata.

Õigusaktide alusel määratud trahvid ja viivised ei ole UPT osutamisega seotud põhjendatud kulu, sest nende kulude tekkepõhjus on reeglina UPT osutaja käitumisest tulenev. Kuna UPT osutaja on kohustatud temale õigusaktidega pandud kohustusi täitma, siis seaduste mittetäitmisest tulenevaid trahve või viiviseid ei ole põhjendatud lülitada UPT põhjendatud tasu hinda.

Erisoodustuste kulu (näiteks kulud sportimisele, ametiauto kasutamise seotud kulud jms) ehk tööandja poolt töötaja jaoks töösuhtes tehtavad lisakulud (hüved), mis ületavad tööandjale õigusaktidega pandud kohustusi või sätestatud määrasid, ei ole vajalikud ega seotud UPT osutamisega ning UPT osutajal on võimalik valida, kas nimetatud kulusid teha või mitte. Nimetatud kulude tegemata jätmine ei põhjusta osutatavate teenuste halvemat kvaliteeti ja neil puudub seos põhitegevusega.

Tulumaksukulu erisoodustustelt, kingitustelt, annetustelt ja vastuvõtukuludelt, ettevõtlusega mitteseotud kuludelt ja muudelt ettevõtlusega mitteseotud väljamaksetelt ei ole vajalikud UPT osutamiseks, mistõttu tuleb need kulud ettevõtjal kompenseerida muu tegevuse või tulukuse arvelt.

Lõike 5 kohaselt peab UPT osutaja oma raamatupidamises pidama eraldi tulude ja kulude arvestust UPT ja enda muu tegevuse kohta. Tegemist ei ole uue nõudega UPT osutajale. Sama kohustus tuli eelnevalt seaduse § 41³ lõikest 2, kuid kuna UPT fondi lõpetamisega kaob ka rahastamiskohustus, tunnistatakse kogu postiseaduse 4. peatüki 2. jagu kehtetuks. Samas jätkub siiski vajadus, et UPT osutaja eristaks oma raamatupidamises eraldi tulude ja kulude arvestust. Ühelt poolt on see vajalik põhjendatu tasu menetluse läbiviimiseks ning teisalt ka näiteks ministriumiga sõlmitud perioodiliste väljaannete edastamiseks riigieelarvest määratud sihtotstarbelise toetuse kasutamise lepingust tuleva kohustuse täitmiseks.

Lõike 6 alusel töötab Konkurentsiamet välja ja avalikustab oma veebilehel põhjendatud tasu arvestamiseks ning kulude ja põhjendatud tulukuse hindamiseks ühtse kaalutud keskmisel kapitalikulul põhineva metoodika ning lähtub sellest UPT põhjendatud tasu kooskõlastamisel.

Lõike 7 kohaselt on Konkurentsiametil õigus koostada ettekirjutus tasu muutmiseks, kui viimane tuvastab, et UPT osutaja tasu ei vasta kulupõhise hinna nõuetele.

UPT põhjendatud tasu kooskõlastamine ja kinnitamine

Eelnõuga loodava postiseaduse § 39³ kohaselt tuleb UPT põhjendatud tasu ja selle suuruse muudatused kooskõlastada Konkurentsiametiga. Selleks peab UPT osutaja esitama Konkurentsiametile vastava taotluse koos vajalike põhjenduste ja arvustustega. Amet teeb hinna kooskõlastamise või kooskõlastamata jätmise kohta otsuse.

Eelnõuga loodava § 39³ lõige 2 kohaselt kooskõlastab või jätab kooskõlastamata Konkurentsiamet UPT põhjendatud tasu 30 kalendripäeva jooksul pärast vastava taotluse saamist. Samuti on Konkurentsiametil õigus eriti keeruka taotluse menetluse korral pikendada kooskõlastamise tähtaega 60 kalendripäevani.

Postiseaduse § 39³ lõige 3 kohaselt täpsustatakse, et lõikes 2 sätestatud UPT põhjendatud tasu kooskõlastamise tähtajad peatuvad ajaks kuni Konkurentsiametile esitatakse vajalik teave taotluse kohta otsuse tegemiseks. Sarnane säte on kehtestatud ka näiteks elektrituruseaduses. Nimetatud võimalus on Konkurentsiametile ette nähtud olukordadeks, kus tõesti on puudu oluline asjassepuutuv teave, ilma milleta otsust ei ole võimalik teha. Üldjuhul peaks Konkurentsiametile esitatama kogu vajaliku teabe taotluse kooskõlastamise käigus. Kui sellist teavet ei esitata ning Konkurentsiamet peab vajalikuks tähtajad peatama, peaks viimane teavitama ka õigusakti koostajat nimetatud kitsaskohast, mis ei võimaldanud menetlusega jätkata.

Lõike 4 kohaselt kinnitab põhjendatud tasu valdkonna eest vastutav minister määrusega. Minister kinnitab müügihinnad, lähtudes Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud põhjendatud tasust, mille aluseks on metoodika, mis põhineb seaduse § 39¹ ja 39². Võrreldes varasema lähenemisega on tegemist läbipaistvama ja selgema lähenemisega. Muudatusega kaob ära senine olukord, kus erinevate osapoolte (Eesti Post, Konkurentsiamet) ettepanekud UPT tasudeks on erinevad ning erinevad sellest millisenä lõpuks taskukohane tasu kinnitati. Seega lähtub edaspidi valdkonna eest vastutav minister põhjendatud tasu kinnitamisel konkreetset Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud põhjendatud tasudest. Alternatiivselt on võimalik kinnitada UPT põhjendatud tasud sõltuvalt tarbijahinnaindeksi muutusest lähtuvalt vastavalt lõikele 5.

Lõike 5 alusel lisatakse UPT osutajale võimalus muuta UPT põhjendatud tasu, ilma Konkurentsiameti poolset kooskõlastust läbimata olukorras, kus põhjendatud tasu muutus on kooskõlas tarbijahinnaindeksi (THI) muutusega. Sätte eesmärgiks on tagada ühelt poolt lihtsam protsess, teisalt tagada, et põhjendatud tasu muutus oleks järjepidevalt kooskõlas üldiste kulude tõusuga ning teenus oleks seeläbi tarbijatele jätkuvalt ühtemoodi kättesaadav. Indekseerimise mõte on see, et põhjendatud tasu püsiks pikas perioodis võrdväärne muude kuludega. Ka näiteks keskmine pension on osaliselt indekseeritud tarbijahinnaindeksiga, mis tagab, et UPT põhjendatud tasu tõus THI võrra, on vähem kui keskmise pensioni tõus. Ajalooliselt on tarbijahinnaindeksi aastane muutus olnud paari protsendi juures, ainsa erisusena oli 2022. aastal tarbijahinnaindeksi muutus 19,4%. Nimetatud „hälbe“ üheks suureks põhjuseks oli Venemaa poolt Ukrainas algatatud sõjast tingitud mõjud, mille tulemusena kerkisid eelkõige energiahinnad märkimisväärselt. Selliste hälvete tasandamiseks on seaduses seatud

kaitsemehhanismina piirmäär kuni 10%. Teisisõnu kui tarbijahinnaindeks tõuseb üle 10% ning UPT osutaja soovib tõsta sellevõrra põhjendatud tasu, peab UPT osutaja läbima Konkurentsiameti kooskõlastuse. Nimetatud lähenemine on sarnane Leedus 1. jaanuaril 2025. a jõustunud postiseadusega, kus UPT osutaja ei pea regulaatoriga UPT tariife kooskõlastama, kui tariifide muutus on kuni 10%.

UPTle põhjendatud tasu ajutise hinna kehtestamine

Eelnõuga loodava § 39⁴ kohaselt on Konkurentsiametil õigus eelnõus toodud seaduse § 39³ lõike 5 alusel sekkuda ja peatada ettekirjutusega tasu suuruse rakendamine, kui see ei vasta seadusele (näiteks kasum ületab põhjendatud tulukuse). Tagamaks põhjendatud tasu ka olukorraks, kus UPT osutaja ei täida ettekirjutust, lisatakse eelnõus Konkurentsiametile õigus kehtestada ajutine põhjendatud hind. Nimetatud õigus tekib Konkurentsiametil, kui UPT osutaja osutab teenust hinnaga, mis ei vasta postiseaduse §-des 39¹–39³ sätestatud põhimõtetele, ning UPT osutaja on jätnud täitmata Konkurentsiameti ettekirjutuse.

Konkurentsiamet lähtub ajutise hinna määramisel seaduse § 39¹ ja § 39² sätetest. Ajutine hind kehtib senikaua kuni UPT osutaja kooskõlastab UPT põhjendatud tasu Konkurentsiametiga.

Eelnõu § 1 punkt 47

Eelnõu § 1 punkti 47 kohaselt tunnistatakse kehtetuks seaduse § 41. Eestis pole seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud harmoneeritud standardeid, millest UPT osutaja peaks lähtuma. Seega ei ole praktikas seaduse § 41 vajalik.

Eelnõu § 1 punkt 48

Eelnõu § 1 punkti 48 kohaselt tunnistatakse kehtetuks 4. peatüki 2. jagu. Kuna edaspidi hakkab UPT põhjendatud tasu ja selle suuruse muutmist UPT osutaja poolt esitatava taotluse alusel kooskõlastama Konkurentsiamet ning muudatustega kaob UPT osutamisega seonduv rahastamiskohustus, tunnistatakse kehtetuks postiseaduse 4. peatüki 2. jagu. Kuna UPT tasud muutuvad kulupõhiseks, ei teki UPT osutamisel enam ebamõistlikult koormavaid kulusid ning edaspidi puudub UPT ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise järele vajadus.

Postiseaduse § 41² lõike 1 kohaselt hüvitatakse nimetatud kulud UPT makse kohustusega postiteenuse osutajate (käesoleval hetkel Nova Post Estonia OÜ ja AS Eesti Post) poolt tasutavast UPT maksest. UPT makse tasutakse selleks ettenähtud pangakontole (edaspidi ka *UPT makse fond*). Postiseaduse § 41² lõike 4 alusel kehtestab UPT makse määra Vabariigi Valitsus määrusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul.¹⁰ Sama paragrahvi lõike 5 kohaselt võtab valdkonna eest vastutav minister ettepaneku esitamisel aluseks Konkurentsiameti ettepaneku. Hetkel kehtivad UPT makse määrad on 0,08 eurot lihtsaadetisena edastatava kirisaadetise eest ja 0,40 eurot täht- ja väärtisaadetisena edastatava kirisaadetise eest. Postipakkide makse määr on 0 eurot.

Vaatamata eesmärgile hüvitada UPT osutaja ebamõistlikult koormavaid kulusid, on postiteenuse osutajatele kehtestatud UPT makse puhul tegemist koormava ning postiturul konkurentsi piirava meetmega. Kuna UPT tasude kulupõhiseks muutumine kaotab probleemi, mille kohaselt teenuse osutamisest saadav tulu ei kata kulusid, puudub edaspidi selle fondi järele vajadus ning UPT osutamise kohustuse täitmisega seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise regulatsioon tunnistatakse kehtetuks. Samuti ei ole vajalik jätkata tegevusloa regulatsiooniga väljaspool UPT-d. Nimetatud regulatsioonide kehtetuks tunnistamine toob

---

¹⁰ Majandus- ja kommunikatsiooniministri 05.03.2009 määruse nr 46 „Universaalse postiteenuse makse määra kehtestamine“.

kaasa nii postiteenuse osutajate kui ka Konkurentsiameti töökoormuse vähenemise. UPT fondi kaotamisega on tagatud ka põhimõte, et tarbetute sätete seaduses hoidmine ei ole põhjendatud ning võimalusel tuleb need kehtetuks tunnistada.

Eelnõu § 1 punkt 49

Eelnõu § 1 punktiga 49 on seotud eelnõu eelnevate punktidega, mille kohaselt sätestatakse UPT kvaliteedinõuded, lubatud erandid ja nende kontrollimise kord valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Eelnõu § 1 punkt 50

Eelnõu § 1 punkt 50 on seotud eelnõu § 1 punktiga 48 ehk UPT rahastamise regulatsiooni kehtetuks tunnistamisega. Seoses sellega tunnistatakse kõnealuse punktiga kehtetuks seaduse § 43 lõiked 2 ja 3, mille kohaselt oli Konkurentsiametil õigus kontrollida rahastamiskohustusega postiteenuse osutaja tegevusloaga määratud teenuste osutamise tulu- ja kuluarvestust, UPT makse tasumise õigsust ja teha riigieelarvest väljamakseid UPT osutamise kohustuse täitmisega seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks UPT osutajale.

Eelnõu § 1 punkt 51

Eelnõu § 1 punkti 51 kohaselt muudetakse postiseaduse § 44, millega tõstetakse ettekirjutuse täitmata jätmise korral rakendatava sunniraha määra 640 eurolt 9600 euron. Maksimaalne võimalik sunniraha määr peab olema selline, mis ka kõige suurema ärihuvi üles kaalub ning on piisavalt mõjus juriidilisele isikule. Postiseaduses sätestatud sunniraha ülempiir (s.o. 640 eurot) kehtib alates aastast 2014. See on madal ja ei motiveeri ettevõtjat täitma ettekirjutusi.

Eelnõus sätestatud sunniraha ülemmäär 9600 eurot on korrakaitseaduse (KorS) üldreegli kohaselt lubatud maksimaalne sunniraha ülemmäär. KorS § 23 lg 4 näeb ette võimaluse eriseaduses sätestada ka teistsuguse ülemmäära, kuid antud hetkel ei ole see põhjendatud.

Sunniraha ülemmäär ei tähenda, et sunniraha tuleks just selles summas määrata. Sunniraha suurus määratakse igal konkreetsel juhtumil vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele: mida raskem on korrarikkumise võimalik tagajärg, ja mida olulisem on piirata avalik hüve, seda suurem on kohaldatav sunniraha.

Eelnõu § 1 punkt 52

Eelnõu § 1 punkt 52 on samuti seotud eelnõu eelnevalt mainitud muudatustega. Postiseaduse § 47 lõike 2 punkt 5 kohaselt pidi Konkurentsiameti aruanne sisaldama ülevaadet UPT maksete kasutamise kohta ning UPT makse määra ja UPT taskukohase tasu prognoosi järgmiseks kalendriaastaks. Arvestades asjaoluga, et postiseaduses tunnistatakse kehtetuks senine UPT rahastamise regulatsioon, mis põhines UPT makse määral ja UPT tasukohasel tasul, ei ole nimetatud andmete kajastamine aruandes tulevikus enam asjakohane.

Eelnõu § 1 punkt 53

Eelnõu § 1 punkti 53 kohaselt täiendatakse seadust §-ga 53¹–53², mis sätestavad vastavalt UPT põhjendatud tasule ülemineku ja UPT rahastamisega seotud rahastamiskohustuse lõpetamise.

UPT põhjendatud tasule üleminek

Lõike 1 kohaselt esitatakse eelnõuga loodava seaduse § 39³ lõikes 1 sätestatud UPT põhjendatud tasu kooskõlastamiseks taotlus Konkurentsiametile esmakordselt hiljemalt 2026. aasta 31. jaanuariks. Säte on vajalik sujuva ülemineku jaoks UPT taskukohaselt tasult UPT põhjendatud tasu kehtestamisele.

Lõike 2 kohaselt seatakse üleminekuajaks täielikule kulupõhisusele jõudmiseks, tagamaks et hinnatõus ei oleks UPT kasutajatele liiga järsk. Seega seatakse põhjendatud tasule esimestel aastatel lagi, kui palju võib maksimaalset põhjendatud tasu iga muudatusega tõusta. Sätte kohaselt ei tohi aastatel 2026 – 2027 UPT põhjendatud tasu suureneja korraga rohkem kui 50% eelneval aastal kehtinud tasust. Nimetatud säte võimaldab liikuda mõõdukal tempol kulupõhisuse poole, tagades UPT kasutajatele kindluse hinna osas. Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi poolt tellitud uuringu¹¹ kohaselt on kuni 50% hinnatõus tarbijatele vastuvõetav. Nimetatud lävi ei tähenda, et hind peaks igakordselt maksimaalselt tõusma 50%, vaid sätestab pelgalt piiri, mida ei või ületada. Tagamaks hinnalae korral siiski ettevõtte jätkuva kasumlikkuse, on oluline, et ettevõtte lubatud kasumimarginaal oleks nendel aastatel kõrgem, võimaldades tagada jätkusuutlikku postiteenuse osutamise. Kuna põhjendatud tasu kooskõlastab Konkurentsiamet, on viimase ülesandeks kontrollida, et põhjendatud tasu suurus on põhjendatud ning kooskõlas õigusaktidega.

Lõikes 3 täpsustatakse, et seni kuni pole kooskõlastatud ja kinnitatud esmast põhjendatud tasu, jääb kehtima seaduse § 6¹ lõike 2 alusel kehtestatud taskukohane tasu. Nimetatud üleminek on vajalik tagamaks, et võimalikult kiirelt lõpetada ära praktikas mitte töötav UPT rahastamisskeem ning samas jääks osapooltele (Konkurentsiamet, UPT osutaja) piisavalt aega, et viia läbi esmane kooskõlastusprotsess UPT põhjendatud tasuks. Nimetatud üleminek on planeeritud kestma 6 kuud ning selle möödumisel kinnitatakse esmane põhjendatud tasu, mis on eelnevalt Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud. Nimetatud perioodil tekkinud ebamõistlikult koormavad kulud UPT osutamise eest on võimalik UPT osutajal hõlmata § 53² lõike 1 alusel esitatavasse taotlusse.

UPT rahastamisega seotud rahastamiskohustuse lõpetamine

Lõigetes 1 ja 2 sätestatakse üleminekusätetena periood kaua peab tasuma UPT makset (rahastamiskohustus) ning kui kaua on UPT osutajal õigus küsida taotlusega hüvitist ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks. Sätetega luuakse selgus, et rahastamiskohustus ning ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise õigus kehtib kuni põhjendatud tasu jõustumiseni.

Põhjendatud tasu jõustumise aastale järgneva aasta esimese poolaasta jooksul on UPT osutajal õigus esitada viimane taotlus ebamõistlikult koormavate kulude hüvitise taotlemiseks. Planeeritava seaduse § 53² lõike 1 alusel esitatava taotlusesse võib koondada ka mitme aasta ebamõistlikult koormavad kulud, juhul kui need on veel eelnevalt esitamata. Oluline on see, et peale nimetatud tähtaja möödumist ei ole UPT osutajal võimalik enam ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotlust esitada.

Lõike 2 kohaselt tasutakse universaalse postiteenuse makse viimast korda hiljemalt 2026. aasta 25. juuliks.

Lõikes 3 sätestatakse, et lõike 1 alusel esitatud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotlust menetletakse taotluse esitamise ajal kehtinud õigusnormide alusel ja korras. Säte on vajalik selleks, et olenemata menetluse kestvusest oleks tagatud õigusselgus, et läbi viidav menetlus toimub samadel tingimustel nagu on toimunud kõik varasemad menetlused.

Lõike 4 kohaselt tagastatakse tasutud UPT maksed sellises ulatuses, mida ei kasutata UPT ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks, rahastamiskohustusega postiteenuse osutajale, kes tasus UPT makset rahastamiskohustuse lõppemisele eelneval kalendriaastal,

---

¹¹ <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2024-11/uuring-2024-universaalne-postiteenus.pdf>

proportsionaalselt nimetatud kalendriaasta jooksul tehtud sissemaksete osakaalu alusel. Näiteks, kui rahastamiskohustus lõpeb 2026. aastal, sh viimane makse tehakse 2026.a I kvartalis, jagatakse tasutud ning mitte kasutatud UPT maksete nende rahastamiskohustusega postiteenuse osutajate vahel, kes tasusid UPT makset 2025. aastal, seda tingimusel, et peale lõikes 3 nimetatud menetlust, on rahastamiskohustusest üle jäänud vabu vahendeid. Oletades, et selliseid ettevõtteid oli 2, kellest üks maksis 2025. aastal sisse 450 000 eurot ning teine maksis sisse 50 000 eurot. Seega on esimene maksnud rahastamiskohustuse lõppemisele eelneval kalendriaastal 90% ning teine 10% maksetest. Kui sissemaksete jääk peale viimast ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamist on näiteks 25 000 eurot, siis esimesele ettevõttele tagastatakse vastavalt 22 500 eurot ehk 90% ning teisele ettevõttele 2500 eurot ehk 10%.

Lõike 5 kohaselt tuleb ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks, mida ei ole võimalik katta rahastamiskohustusega ettevõtjate poolt tehtud UPT maksetest, kasutada riigieelarve vahendeid. Kuigi postiseaduse kohaselt peab ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks vajalike vahendite (nn „UPT fondi“) tagamiseks Konkurentsiamet hindama tegevusloaga hõlmatud postiteenuste mahtu, käivet ja osutajate arvu, seaduse §-s 41¹ nimetatud kulude võimaliku suurust ja § 41⁴ lõikes 5 sätestatud kasutamata UPT makse suurust, ei ole see praktikas enam töötav lahendus. UPT makseid teeb 99,9% juhtudel UPT osutaja, ehk AS Eesti Post ise ning ka ebamõistlikult koormavate kulude küsimuse õigus on temal endal. Seega ei ole mõistlik ega loogiline suurendada UPT fondi makseid, millega suureneks AS Eesti Posti kohustused, et viimane saaks hiljem läbi keeruka ja aeganõudva protsessi küsida hüvitist UPT ebamõistlikult koormavate kulude eest. Teisalt, arvestades, et AS Eesti Post on täitnud eelnimetatud olukorras talle pandud kohustusi, on igati õigustatud, et temale kui UPT osutajale, hüvitatakse ettenähtud põhjendatud ebamõistlikult koormavad kulud UPT osutamise eest olukorras mil toimub üleminek uuele rahastusskeemile.

Seega on oluline, et Konkurentsiamet hindab eelnevate aastate menetluste, kehtiva UPT tasude ja laekuvate UPT maksete suuruse pealt, kas senini tehtud UPT maksete on piisavad viimaste ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks. Kui mitte, tuleks läbi vastutava ministeeriumi esitada taotlus täiendavate vahendite saamiseks riigieelarve protsessi raames.

Eelnõu § 2 kohaselt tunnistatakse kehtetuks riigilõivuseaduse § 261⁵, mis sätestab postiseaduse alusel tehtavate toimingute summad postiteenuse tegevusloa andmiseks ja muutmise taotluse läbivaatamiseks. Eelnõu § 1 välja toodud muudatuste järgselt kohaldub tegevusloa regulatsioon postiteenuste puhul ainult UPT korral ning ülejäänud postiteenustele hakkab kehtima teatamiskohustus, mis senini kehtis ainult teatud postiteenustele väljaspool UPT-d. UPT korral muudatusi tegevusloa regulatsioonis ei tehta ning seega jääb kehtima ka riigilõivuseaduse § 261⁴.

Eelnõu § 3 kohaselt muudetakse konkurentsiseadust. Kuna edaspidi kooskõlastab Konkurentsiamet ka UPT osutaja põhjendatud tasu, eemaldatakse konkurentsiseadusest vastavad erisused UPT osutaja osas. Muudatuse tulemusena ei muutu UPT osutaja poolt makstav järelevalvetasu, mis on jätkuvalt konkurentsiseaduse § 53² lõike 1 kohaselt 0,2 protsenti talle antud haldusaktis märgitud müügitulust.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt jõustub seadus 2026. aasta 1. jaanuaril.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt jõustuvad käesoleva seaduse § 1 punktid 1 (postiseaduse tekstis sõnade „taskukohase tasu“ asendamine sõnadega „põhjendatud tasu“), punkt 13 (postiseaduse § 6¹ kehtetuks tunnistamine) ja punktid 20–27 (tegevusloa regulatsiooni muutmine) ning § 2 ja § 3 2026. aasta 1. juulil.

Postiseaduse § 6¹ lõike 2 järgi määrab taskukohase tasu suuruse valdkonna eest vastutav minister määrusega Konkurentsiameti ettepanekul iga UPT alla kuuluva teenuse osas ühesugusena kogu riigi territooriumil. Kuid muudatuse järgselt hakkab UPT põhjendatud tasu ja selle suuruse muutmist ASi Eesti Post poolt esitatava taotluse alusel enne valdkonna eest vastutava ministri kinnitamist kooskõlastama Konkurentsiamet.

Vältimaks olukorda, kus enne Konkurentsiameti poolt UPT põhjendatud tasu kooskõlastamist ja UPT osutaja poolt selle jõustamist postiteenuse tasusid üldse ei kehtiks, jõustub postiseaduse § 6¹ lõike 2 kehtetuks tunnistamine peale Konkurentsiameti poolt esmast põhjendatud tasu kooskõlastamist ja UPT osutaja poolt tasu kinnitamist 01. juulil 2026. aastal.

UPT teenuse osutamine põhjendatud tasuga tähendab, et teenuse osutamisel on kaetud selle kulud ja tagatud on mõistliku kasumi teenimise võimalus. Taskukohase tasu põhjendatud tasuks viimine toob kaasa UPT osutamisega seotud kahjumi kadumise ning ebamõistlikult koormavate kulude regulatsioon tunnistatakse kehtetuks.

Tagamaks, et kuni põhjendatud tasu kehtestamiseni toimiks kehtiv süsteem, ei saa enne põhjendatud tasu jõustumist muuta ka tegevusloa regulatsiooni, kuna rahastamiskohustus on seotud nende postiteenustega, mille osas on tegevusloa kohustus (§ 41³). Peale seda, kui on jõustunud põhjendatud tasu, muutub ka tegevusloa regulatsioon selliselt, et tegevusluba on nõutav ainult UPT korral ning kõigi teiste postiteenuste osas on teatamiskohustus.

2026. aasta 1. juulil jõustub ka seaduse § 2, millega tunnistatakse kehtetuks postiteenuse tegevusloale menetluseks kohalduvad riigilõivud väljaspool universaalset postiteenust. Oluline on, et vastav muudatus toimuks samaaegselt, mil kaob tegevusloa nõue postiteenustelt väljaspool universaalset postiteenust. Samuti jõustub samal ajal seaduse § 3 ehk muudatused Konkurentsiseaduses. Tehtud muudatused on tehnilised, kuid alates 1. juulil 2026. aastal on võimalik UPT osutaja puhul lähtuda samasugusest loogikast nagu teiste ettevõtjate puhul, kelle teenuste hindasid ja tasusid kooskõlastab Konkurentsiamet.

Eelnõu § 4 lõike 3 kohaselt jõustuvad seaduse § 1 punkt 48, 50 ja 52 2027. aasta 1. juulil. Nimetatud sätete jõustumine on kooskõlas lähenemisega, mille kohaselt esitatakse UPT osutamise kohustuse täitmisega seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks taotlus viimast korda hiljemalt 2027. aasta 30. juuniks. Seega on korrektne jõustada nimetatud punktid järgmisel päeval peale seda kui UPT osutaja on esitanud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotluse § 53² lõike 1 alusel.

Paralleelselt põhjendatud tasu jõustumisega kaob ka vajadus UPT rahastamise sätete (seaduse 4. peatüki 2.jagu) osas. Kuna UPT osutajal on kehtiva seaduse alusel tekkinud õigustatud ootus ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks senimaani, kuni ta on osutanud teenust taskukohase hinna põhjal, ei saa nimetatud sätteid enne kehtetuks tunnistada kui on jõustunud Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud põhjendatud hind ning UPT osutaja on esitanud viimase ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise taotluse. Seejuures on vajalik jätta mõistlik aeg UPT osutajale ebamõistlikult koormavate kulude koondamiseks ning esitamiseks Konkurentsiametile. Konkurentsiamet menetleb taotlust taotluse esitamise ajal kehtinud õigusnormide alusel ja korras.

Seoses rahastamiskohustuse kehtetuks tunnistamisega, tunnistatakse kehtetuks ka eelnõu § 1 punkt 50 kohaselt postiseaduse § 43 lõigetes 2 ja 3 sätestatud Konkurentsiameti pädevusnormid rahastamiskohustusega postiteenuse osutaja tulu ja kuluarvestuse kontrollimisel ning postiteenus makse õigust silmas pidades.

Kuna seaduse 4. peatüki 2. jagu tunnistatakse kehtetuks ning need jõustuvad peale põhjendatud tasu jõustumist, muutuvad postiseaduse § 43 lõigetes 2 ja 3 toodud Konkurentsiameti pädevusnormid ebavajalikuks.

Seoses UPT rahastamise regulatsiooni kehtetuks tunnistamise jõustumisega, jõustub ka eelnõu § 1 punkt 52 (postiseaduse § 47 lõike 2 punkt 5) kehtetuks tunnistamine, mille kohaselt peab Konkurentsiameti aruanne sisaldama ülevaadet UPT maksete kasutamise kohta ning UPT makse määra ja UPT taskukohase tasu prognoosi järgmiseks kalendriaastaks.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga võetakse kasutusele uusi termineid ja neid on vastavate sätete juures ka selgitatud. Kõiki postiseaduses esitatud termineid kasutatakse ainult postiseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide kontekstis.

- Eelnõuga võetakse kasutusele järgmised uued terminid: **põhjendatud tasu** tähendab, et UPT osutamisel on kaetud selle kulud ja tagatud on mõistliku kasumi teenimise võimalus. UPT põhjendatud tasu koostamisel jälgib Konkurentsiamet, et tasu oleks ka kättesaadav.
- **tellitav juurdepääsupunkt** on UPT osutamise vahend postiteenuse kasutaja elu- või asukohas.
- **automatiseeritud juurdepääsupunkt** on püsiva asukohaga vahend postisaadetise saatjalt vastuvõtmiseks ja saajale väljastamiseks.

Eelnõuga muudetakse kolme postiseaduse §-s 4 sätestatud mõistet: kullerpostisaadetise, kirisaadetise ja partiisaadetise mõisted.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2008/6/EÜ, millega muudetakse direktiivi 97/67/EÜ seoses ühenduse postiteenuste siseturu rajamise lõpuleviimisega.

6. Seaduse mõju

Eelnõu vastuvõtmisel on oodata positiivset mõju UPT osutamise jätkusuutlikkusele. UPT osutaja paindlikkuse suurendamine UPT kättesaadavuse tagamisel ja taskukohase tasu põhjendatud tasuks muutmine tagab seni kahjumis oleva UPT tasude vastavuse tavapärasele ja normaalse majandustegevuse käigus osutatavale teenusele, mille puhul teenuse osutamise eest saadavad tasud katavad teenuse osutamiseks vajalike kulusid. UPT korral on tegemist hääbuva teenusega. Peamiseks mahtude languse põhjuseks on nõudluse vähenemine, kuna suhtlus on kolinud elektroonseks ning postipakkide turul on suurenenud kullerposti kasutus.

Muudatuste elluviimisel vähenevad ka UPT osutamise kulud ning tagatud on UPT teenuse jätkusuutlik osutamine läbi kulupõhisuse saavutamise. Seetõttu puudub ka vajadus rahastamiskohustusega ettevõtjate määramiseks ja nendelt UPT makse kogumiseks. See omakorda kaotab vajaduse tegevusloa regulatsiooni säilitamiseks. Seega ei pea varasemalt tegevusloaga hõlmatud postiteenuse osutajad enam esitama igas kvartalis Konkurentsiametile maksedeklaratsioone ega tasuma UPT makset, mis vähendab ettevõtjate halduskoormust ning omab positiivset mõju ka teenuse hinna konkurentsivõimelisemaks muutmisel. UPT kasutaja jaoks on postiteenus senisest enam paindlikumalt ja mugavamalt kättesaadav.

Võrreldes VTK¹²-ga on eelnõust välja jäänud tulenevalt sidusrühmadega läbi rääkimisest perioodika kojukande teenuse hinnastamise allutamine Konkurentsiameti järelevalve alla, mis tooks kaasa täiendava töö- ja halduskoormuse osapooltele. Eelnõusse on laiemini käsitletud VTK-s laiemalt tegevusloa regulatsiooni muutmist, mida käsitleti VTK punktides 1.3, 1.6 ja 2.

6.1 Kavandatavad muudatused

Postiseaduse muutmise seaduse eelnõu olulisemad muudatused:

- 1) kaasajastatakse UPT-le ja UPT osutajale kehtestatud nõudeid;
- 2) UPT-d hakatakse osutama põhjendatud tasu alusel;
- 3) kontrolli UPT tasude üle hakkab teostama Konkurentsiamet;
- 4) postiseadusest tunnistatakse kehtetuks UPT osutamise kohustuse täimisega seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise regulatsioon.
- 5) kaotatakse väljaspool universaalset postiteenust tegevusloa regulatsioon.

6.2 Sihtgrupp

Kõikide muudatuste puhul on otseseks sihtgrupiks UPT osutaja, teised postiteenuse osutajad, Konkurentsiamet ning UPT kasutajad.

Peamiselt kasutavad UPT teenust eraisikud ja mikroettevõtted. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt tellitud uuringu kohaselt on UPT-d kasutades saanud kirisaadetise viimase 12 kuu jooksul 25% Eesti elanikest. Arvestades juurde isikud, kes ise ei ole saadetisi saatnud aga on neid saanud, või hinnata UPT kasutajate sihtgrupiks hinnanguliselt kolmandiku Eesti elanikest. See teeb sihtgrupis hinnanguliselt 456 tuhat inimest. Enamik riigiasutusi ja ettevõtteid kasutavad ärikirja teenust, mis ei kuulu UPT koosseisu.

6.3 Kaasnev mõju

Lähtudes hea õigusloome ja normitehnika eeskirja §-st 46 omavad eelnõus tehtavad muudatused peamiselt mõju UPT osutajale ja kasutajale läbi majandusliku mõju. Lisaks kaasneb eelnõuga mõju riigiasutuste töökorraldusele ning avaliku sektori tuludele ja kuludele. Mõningad muudatused omavad väiksemal määral mõju ka regionaalarengule, sh linna-, maa ja rannapiirkondadele ning sotsiaalset mõju. Eelnõu ei oma mõju järgmistele valdkondadele: mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, mõju haridusele, kultuurile ja spordile, keskkonnamõju, mõju infotehnoloogiale ja infoühiskonnale, mõju siseturvalisusele.

Majanduslik mõju

Eelnõuga suurendatakse UPT osutaja paindlikkust UPT kättesaadavuse tagamisel ja taskukohase tasu põhjendatud tasuks muutmise soodustab UPT kulude vähendamist, mis omab üldist positiivset mõju UPT osutaja jätkusuutlikkusele ja arengule. Põhjendatud tasu võib negatiivselt mõjutada UPT hinda, mis omab omakorda negatiivset mõju UPT kasutajale. Nimetatud mõju ulatus ja reaalne mõju on väike. Sellest hoolimata on eelnõus ette nähtud üleminekuaeg, mis rakendub leevendusmeetmena, tagamaks, et potentsiaalne hinnatõus ei ole liiga järsk. UPT puhul on tegemist hääbuva teenusega. Mahud on võrreldes nelja aasta taguse seisuga vähenenud 66% ning peamised mahud tulevad rahvusvahelisest postist (riiki sisenevad kirjad), millele järgneb lihtkirjade saatmine riigisiselt. Arvestades pakiautomaatide ja kullerposti kasvu ning rahvusvahelise teenuse kättesaadavuse paranemist, väheneb kiirelt ka UPT sees olevate postipakkide maht.

---

¹² Eelnõude infosüsteemis 22-0340/04.

	2019	2020	2021	2022	2023
Postiteenus (tk)	12 574 663	9 749 446	8 164 564	5 051 739	4 200 127

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuste korraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele

Eelnõu mõjutab eelkõige Konkurentsiameti töökorraldust. Eelnõuga antakse Konkurentsiametile täiendavaid õigusi ja kohustusi. Muudatus ei suurenda Konkurentsiameti töökoormuse muutumist, suureneb ainult Konkurentsiameti järelevalvepädevus. Kontrolli UPT edastamise tasude suuruse üle hakkab teostama Konkurentsiamet.

Mõju regionaalarengule

Eelnõuga muudetakse postivõrgu nõudeid tagamaks teenusepõhise lähenemise selliselt, et see on kättesaadav kõigile Eesti elanikele. Lisaks pakiautomaatide laialdasemale kasutamisele on maapiirkonnas võimalik kasutada ka personaalset postiteenust, mis on maapiirkonna elanikele tasuta ning kus saab samasid teenuseid, mis postkontoris.

Sotsiaalne mõju

UPT tasu taskukohaselt tasult põhjendatud tasule üle viimine võib tõsta UPT hinda, mis omab potentsiaalset negatiivset mõju UPT kasutajale. Samas on mõju ulatus minimaalne, kuna UPT teenust kasutatakse peamiselt erilisemate sündmuste puhul (nt jõulukaartide saatmine, sünnipäeva kaartide saatmine). Ka peale muudatusi jääb UPT hind paari euro ümber, olles kättesaadav kõigile ühiskonna gruppidele. Samuti on eelnõus rakendatud kaitsemehhanismi, mis ei lase hinnal tõusta korraga üle 50%. REM poolt tellitud uuringu¹³ kohaselt on kriitiliseks hinnatõusuks ca 50%. Ülemaailmse postikonventsiooni kohaselt edastatakse UPT raames tasuta pimedatele mõeldud väljaandeid ehk sekogramme, mis antakse postkontorile üle lahtiselt ning mida edastatakse rahvusvaheliselt maismaatranspordiga ning kirisaadetisi ja postipakke, mille saajateks või saatjateks on sõjavangid, samuti eraisikud, kes sõjategevuse puhkemise tagajärjel on mõnes neutraalses riigis interneeritud.

Mõju haldus ja töökoormusele

Eelnõuga ei lisandu täiendavat halduskoormust kodanikele ega ettevõtetele. Samas väheneb halduskoormus postiteenuse osutajatele, kuna kaotatakse ära tegevusloa regulatsioon väljaspool UPT-d. Eelnõu mõjutab eelkõige Konkurentsiameti töökorraldust.

Kavandatud muudatus 1: kaasajastatakse universaalsele postiteenusele ja UPT osutajale kehtestatud nõudeid;

UPT nõuete kaasajastamine kätkeb endas erinevaid meetmeid, mis võimaldavad UPT osutamise kulude kokkuhoidu ja teenuse kasutajatele mugavamaks muutmist. Sellised meetmed koosnevad järgmistest olulisematest muudatustest: UPT juurdepääsupunktide loetelu laiendamine, UPT osutamise nõuete paindlikumaks muutmine, eksterritoriaalse postivahetuskeskusena tegutsemise reguleerimine.

Mõju valdkond: Mõju majandusele – majandusliku mõju saab jagada kaheks: mõju UPT osutajale ja mõju kasutajale.

Mõju sihtrühm: UPT osutaja ja kasutaja

¹³ <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2024-11/uuring-2024-universaalne-postiteenus.pdf>

Mõju kirjeldus: Eelnõu aitab tõsta UPT osutaja kuluefektiivsust. UPT osutaja saab võimaluse ise valida, kuidas tal on kõige kuluefektiivsem UPT teenust osutada, arvestades nõudlust konkreetsetes regioonides. UPT osutaja saab võimaluse reageerida paindlikumalt muutustele regioonides. See võimaldab paindlikku UPT teenuse osutamist ning vabadust pakkuda teenuseid vastavalt eri piirkondades esinevale nõudlusele, reageerides näiteks hooajalistele muutustele (jõuluaeg vms). Juurdepääsupunkti paigutamisel peab UPT osutaja võtma arvesse kohaliku omavalitsuse üksuse ettepanekuid. Eelnõu loob võimaluse tehnoloogiliste lahenduste senisest laialdasemaks kasutuselevõtuks.

UPT kasutajale teenuse kättesaadavus uue regulatsiooni jõustumisel ei halvene, sest UPT osutaja tagab endiselt postisaadetiste kogumise ja saajale kättetoimetamise kogu Eesti territooriumi ulatuses. Vastupidi, UPT kasutajad saavad kasutada varasemast rohkem näiteks pakiautomaate, mis on eelistatud punkt postipakkide saatmiseks ja saamiseks.

Järeldus mõju olulisuse kohta: UPT nõuete leevendamisel ning läbimõeldud, põhjendatud ja tarbijate reaalsele vajadusele vastaval nõuete kaasajastamisel on UPT osutajal võimalus vähendada kulusid, mis omakorda aitab kaasa UPT põhjendatud hinna madalamal hoidmisele. Samuti aitab see kaasa UPT osutaja jätkusuutlikkusele.

UPT kasutaja jaoks muutub postiteenus kättesaadavamaks ja mugavamaks, kuna UPT osutamine juhul, kui juurdepääsupunkt on kaugemal kui 5 kilomeetrit, tagatakse kasutaja elu- või asukohas (personaalne postiteenus).

Mõju valdkond: Mõju regionaalarengule

Mõju kirjeldus: Pakiautomaadi teenus on kasutajate poolt hästi vastu võetud ka kättesaamise kanalina ning teenuse tarbimisel pole ka esmakasutaja seisukohast erilisi raskusi AS Eesti Post täheldanud. Tegemist on lihtsa ja mugava iseteenindusliku pakkide saatmis- ja kättesaamisviisiga, millega saab ekraanil olevate juhiste abil hakkama valdav osa Eesti elanikkonnast. Enamik postiteenuse kasutajaid eelistab piiratud lahtiolekuajaga postkontori asemel saata ja saada pakke pakiautomaadist, kuid maapiirkondades asuvad pakiautomaadid postiteenuse kasutajatest keskmiselt kaugemal kui postkontorid, mille võrgustikku reguleeritakse. E-kaubandusliidu andmetel¹⁴ 80% pakke tellitakse pakiautomaati. Ka vanema generatsiooni kõige eelistatuim kättesaamise kanal on pakiautomaat. Pakiautomaadi olulisemad eelised postkontori teenuse ees on teenuse soodsam hind ja kättesaadavus ööpäev läbi. Pakiautomaate on pea 300-s Eestimaa asustusüksuses, sh üle 1000 elanikuga asustusüksustes on pakiautomaate 95% juhtudel, üle 500 elanikuga 85% juhtudel ning üle 250 elanikuga asustusüksustes on neid pooltes asustusüksustes.

Postivõrgus automatiseeritud vahendite senisest laiem kasutuselevõtt omab tugevat potentsiaali elavdada ettevõtluskeskkonda maapiirkondades, nt juhul, kui automatiseeritud vahendeid on võimalik kasutada senisest mugavamalt kaupade laialisaatmiseks ja kohaletoimetamiseks ning teenuse osutamiseks, laiendab see maapiirkondades elavate inimeste ettevõtlusvõimalusi. Selliselt mõjutab muudatus nii ettevõtjaid kui ka kaupade ja teenuste tarbijaid.

Maapiirkondades majandustegevuse keskkonna parandamine suurendab maapiirkondade atraktiivsust elupaigana ning majanduslikult aktiivse maa-elanikkonna kasv suurendab ka suurematest linnadest eemal asuvate kohalike omavalitsuste tulubaasi.

¹⁴ <https://www.e-kaubanduseliit.ee/liidust/statistika> ja <https://www.kantaremor.ee/pressiteated/pakiautomaatide-populaarsus-on-veelgi-kasvanud-turu-liider-jatkuvalt-omniva/>

Eelnõu aitab kaasa regionaalpoliitika üldiste eesmärkide saavutamisele (tagada inimeste põhivajadused ja elukvaliteet igas Eesti paigas ning eri piirkondade püsiv konkurentsivõime) ja soodustab piirkonnaspetsiifiliste ressursside oskuslikumat kasutamist. See tähendab, et UPT osutajal on edaspidi võimalus osutada UPT teenust vastavalt nõudlusele konkreetses regioonis ilma kahjumita. UPT teenus on tagatud kogu Eesti territooriumil võrdsetel tingimustel. Eelnõu ei mõjuta erinevate Eesti piirkondade koostööd ja sidusust piiriüleste regioonide ning ülejäänud Euroopaga, kuna UPT teenuse kvaliteedinõuded ei muutu.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Eelnõu ei mõjuta eri piirkondade regionaalarengut kujundavaid tegureid, kuna UPT teenuse kvaliteedi nõuded on võrdsed sõltumata regioonist. Samuti on UPT teenuse tasu sama kogu Eesti territooriumil, isegi tellitav juurdepääsupunkt, ehk UPT teenuse osutamine kasutaja asu- või elukohas on sama hinnaga kui teenuse osutamine postkontoris. Pakiautomaatide kasutamine lisab aga täiendava paindlikkuse UPT kasutajatele. Maapiirkonnas, kus paljud inimesed käivad kaugemal tööl, on pakiautomaadi teenus mugavam, kui postkontori külastamine, mis on avatud üldjuhul tööaegadel. UPT osutaja peab juurdepääsupunkti paigutamisel võtma arvesse kohaliku omavalitsuse üksuse ettepanekuid.

Muudatus 2: universaalset postiteenust hakatakse osutama põhjendatud hinna alusel; ja muudatus 3: kontrolli UPT hinna üle hakkab teostama Konkurentsiamet.

Taskukohase tasu põhjendatud tasuks viimisest tingitud mõningast hinnatõusu aitavad leevendada eelnõus sätestatud postivõrgu kaasajastamise lahendused (muudatus 1) ning sätestatud üleminekuaeg. Kaasajastatud postivõrguga on võimalik UPT teenust osutada kuluefektiivsemalt ning seega on ka mõju UPT kasutajale väiksem.

Mõju valdkond: Majanduslik mõju – mõju UPT osutajale ja UPT kasutajale

Mõju sihtgrupp: UPT osutaja ja UPT kasutaja

Mõju kirjeldus: põhjendatud tasu katab UPT osutamise põhjendatud kulud ja tagab mõistliku kasumi. Enam ei ole vajadust ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks, kuna põhjendatud tasu katab UPT osutamise põhjendatud kulud.

Mõju UPT kasutajale – ka UPT kõrgemate tasude puhul on nende taskukohasus postiteenuse kasutajatele tagatud, sest keskmiselt moodustavad kulutused UPT-le selle kasutaja igapäevastest väljaminekust väga väikse osa. Keskmiselt kulub UPT kasutajal aastas kümmekond eurot teenuse kasutamiseks. See hinnang arvestab kõiki UPT saadetisi. Kui jätta välismaalt saadetud UPT saadetised hinnangust kõrvale (üldjuhul Eesti elanik nende saatmise eest tasuma ei pea), kujuneb UPT-le tehtavate kulutuste suurus aastas ligikaudu poole väiksemaks (4–5 eurot). Samuti on olemas alternatiivseid võimalusi nii info ja teadete edastamiseks (eelkõige infotehnoloogilised võimalused) kui ka postipakkide saatmiseks (eelkõige kullerpost ja pakiautomaaditeenus).

UPT teenuse hinnatõusu puhul on mõjutatud enim eraklient (UPT) ja mikroettevõtja, kuid lähtudes iga üksiku isiku tarbimise mahust ei ole mõju oluline.

Arvestades eelnõus sätestatud, kehtivaid seotud regulatsioone, tegevusluba, kokkuleppeid KOV-dega, UPT mahutrende, nende jätkumist samas ulatuses ning kulude kasvutrende oleks Eesti Posti prognoosi kohaselt UPT kulupõhine hind aastal 2026:

- riigisiselt saadetav standardkiri hinnanguliselt 2,4 EUR;
- riigisiselt saadetav tähtkiri hinnanguliselt 9,1 EUR;

- rahvusvaheline kiri hinnanguliselt 4,7 EUR;
- siseriiklik pakk hinnanguliselt 8,25 EUR;

Toodud hinnad lähtuvad mitmetest kriteeriumitest ja eeldustest, mille muutmisel muutub ka kõnealune prognoos.

Samuti ei ole UPT teenus oma olemuselt sobilik kasutamiseks valdavale osale äriklientidest. Neile pakutakse juba täna UPT alternatiivseid teenuseid (ärikiri, pakiautomaat, kuller), mis sobivad kirjade ja pakide saatmiseks, sh allahindlused saadetiste mahust või teenuse osutamise protsessist lähtudes. Eelnõu muudatused ei puuduta ärikirja ehk partiikirja ja partiipaki hinda. Nii praegu kui ka tulevikus on see äri ning hind kujuneb turutingimustes.

Järeldus mõju olulisuse kohta: lähtudes väiksest tarbimise mahust ei ole mõju oluline.

UPT liiga kõrge hinna riski maandab esmalt asjaolu, et Konkurentsiamet hinda kooskõlastades peab järgima, et see oleks jätkuvalt tasukohane ning vastuvõetav elanikele. Teisalt on eelnõusse lisatud üleminekuaeg, mis piirab järsku hinnatõusu. Lisaks muutuvad kasvava hinna puhul kasutajale alternatiiviks esemete ja dokumentide saatmisel ka teised väiksemad logistikafirmad ehk UPT osutaja peab kirja ning pakihinnaga konkurentsist püsimeks suutma pakkuda konkurentsivõimelist hinda. Turg on avatud ja konkurendiks osutuvad ka naaberriikide ettevõtted. Liiga kõrge hinna riski realiseerumine ei ole tõenäoline.

Mõju valdkond: Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju sihtrühm: Konkurentsiamet, Maksu- ja Tolliamet, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Mõju kirjeldus: Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi töökoormus jääb suurel määral samaks. Vähesel määral kasvab Konkurentsiameti töökoormus ajutiselt, kuna viimane peab välja töötama põhjendatud tasu meetodika. Samuti on põhjendatud tulukuse ületamise korral on Konkurentsiametil õigus sekkuda (peatada ettekirjutusega tasu suuruse rakendamine, kui see ei vasta seadusele (näiteks kasum ületab põhjendatud tulukuse)).

ETOE asutamise regulatsiooni sätestamisega seaduses ei kasva Maksu- ja Tolliameti töökoormus, kuna ka täna saavad Eestis tegutseda ETOE-d vastavalt Ülemaailmse Postiliidu kongressi otsusele C 63/2008.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Muudatus ei too kaasa riigiasutuste keskpikas vaates töökoormuse muutumist, suureneb ainult Konkurentsiameti järelevalvepädevus. Monopoolse iseloomuga üldhuviteenuste valdkondades teostab teenuste hindade üle järelevalvet sõltumatu regulaator. Konkurentsiamet teostab teenuste hindade üle järelevalvet ka näiteks elektri, gaasi ja vee sektorites.

Muudatus 4: postiseaduses tunnistatakse kehtetuks UPT osutamise kohustuse täimisega seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise regulatsioon.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Mõju sihtrühm: UPT osutaja ja rahastamiskohustusega postiteenuse osutaja

Mõju kirjeldus: UPT osutajale ja rahastamiskohustusega postiteenuse osutajatele toob muudatus kaasa haldus- ja rahalise koormuse vähenemise.

Praegu kehtiva UPT makse määrase kohaselt riigisiselt ja rahvusvaheliselt lihtsaadetisena edastatavate kirisaadetiste makse määr on 8 eurosent ja täht- ja väärtisaadetisena edastatavate kirisaadetiste makse määr on 40 eurosent iga saadetise kohta. Maksemäärad on püsinud muutumatuna alates 2014. aastast.

Vaatamata eesmärgile hüvitada UPT osutaja ebamõistlikult koormavaid kulusid, on postiteenuse osutajatele kehtestatud UPT makse puhul tegemist koormava ning postiturul konkurentsi piirava meetmega. Kuna UPT tasude kulupõhiseks muutumine kaotab probleemi, mille kohaselt teenuse osutamisest saadav tulu ei kata kulusid, puudub edaspidi selle fondi järele vajadus ning UPT osutamise kohustuse täitmisega seotud ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamise regulatsioon tunnistatakse kehtetuks.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Tulenevalt eelmärgitust omab muudatus olulist positiivset mõju UPT osutaja ja rahastamiskohustusega postiteenuse osutajate rahalisele koormusele ning töökorraldusele.

Mõju valdkond: Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju sihtrühm: Konkurentsiamet

Mõju kirjeldus: Selle regulatsiooni kehtetuks tunnistamine toob kaasa nii postiteenuse osutajate kui ka Konkurentsiameti töökoormuse vähenemise, kuna Konkurentsiamet ei pea enam haldama UPT fondi ega menetlema ebamõistlikult koormavate kulude hüvitamiseks esitatud taotlusi, mille menetlemine on praktikas kujunenud vägagi ajamahukaks ja keeruliseks.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Tulenevalt eelmärgitust omab muudatus olulist mõju Konkurentsiameti töökorraldusele.

Muudatus 5: postiseaduses kaotatakse väljaspool universaalset postiteenust tegevusloa regulatsioon

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Mõju sihtrühm: rahastamiskohustusega postiteenuse osutajad

Mõju kirjeldus: Seoses rahastamiskohustusega kaotamisega on mõistlik eemaldada tegevusloa regulatsioon väljaspool universaalset postiteenust, mis vähendab postiteenuse ettevõtjate halduskoormust. Ettevõtjad, kes soovivad Eestis pakkuda ükskõik millist postiteenust, mis jääb universaalsest postiteenusest välja, saavad tegutseda samadel alustel esitades MTR teate. Ka ei pea teenuseosutajad maksma riigilõivu, mis oli taotluse läbivaatamise eest 370 eurot ning tingimuste või tüüptingimuste muutmise taotluse läbivaatamise eest 250 eurot.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Mõju postiteenuse osutajale on keskmine, kuna summad ei olnud suured ning tegevusloa tuli taotleda iga viie aasta tagant.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Mõju sihtrühm: Konkurentsiamet

Mõju kirjeldus: Tegevusloa regulatsiooni leevendamisega väheneb vähesel määral Konkurentsiameti töökoormus. Kuigi nimetatud tegevuslubasid ja nende menetlusi ei ole palju, kaob Konkurentsiametil kohustus tegevuslubasid kontrollida ja menetleda nende muudatusi

olukorras, kus sarnaseid teenuseid (nt kullerpost) osutatakse ainult teavitamiskohustusega. Seeläbi saab Konkurentsiamet keskenduda enda põhimääruses välja toodud tegevusele ehk järelevalve teostamisele ameti tegevusvaldkondi reguleerivate õigusaktide nõuete täitmise üle (antud hetkel siis UPT valdkonnas).

Järeldus mõju olulisuse kohta: Mõju on väikene, kuna tegevusloa taotlusi ja nendega seonduv töökoormus oli vähene.

7. Seaduse rakendamise seotud tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõul on minimaalne mõju riigieelarve tuludele. Käibemaksuseaduse § 16 lõike 1 punkt 1 kohaselt ei maksustata UPT käivet käibemaksuga, seega ei mõjuta UPT põhjendatud tasule üleminek riigieelarve tulu ega kulu. Eelnõuga kaotatakse ära tegevusloa esitamise kohustus väljaspool universaalset postiteenust, mistõttu ei tasuta edaspidi enam ka vastavaid riigilõivusid. Nimetatud riigilõivud olid vastavalt 370 eurot taotluse läbi vaatamise eest ning muutmise taotluse läbi vaatamise eest 250 eurot. Kuna tegevusloaga postiteenuse osutajaid on hetkel kaks ning väljastatud tegevusload kehtivad viis aastat, väheneb aastane riigieelarve tulu maksimaalselt mõne saja euro ulatuses, mis oleks laekunud tegevusloa tingimuste muutmise taotluse riigilõivu tasumisest või potentsiaalsest uue tegevusloa taotluse riigilõivu tasumisest.

Mõju riigieelarve kuludele ei ole. Muudatustega ei kaasne postiteenuse osutajatele ega riigile täiendavaid kulusid.

8. Seaduse rakendusaktid

Eelnõuga tehtavate muudatuste kohaselt muudetakse nelja majandus- ja kommunikatsiooniministri määrust:

- 1) Postiseaduse § 4 lõike 13 alusel antud majandus- ja kommunikatsiooniministri 22.06.2006. a määrus nr 57 „Täht- ja väärtsaadetise UPTna edastamisele esitatavad nõuded“ – muudetakse määruse pealkirja ning määrus viiakse kooskõlla muudetud seadusega (määrusest eemaldatakse väärtsaadetise eraldi postiteenuse liigina);
- 2) Postiseaduse § 6 lõike 5 alusel antud majandus- ja kommunikatsiooniministri 04.03.2009. a määrus nr 19 „Avaliku konkursi läbiviimise tingimused UPT osutaja määramiseks“ – määruses asendatakse sõnad „taskukohane tasu“ sõnadega „põhjendatud tasu“ vastavas käändes;
- 3) Postiseaduse § 7 lõike 7 alusel antud majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.07.2006. a määrus nr 67 „Nõuded UPT osutamiseks kasutatavatele juurdepääsupunktidele ja nende paiknemisele“ – muudetakse määruse § 2 ning lisatakse juurde nõuded UPT osutamise kohta postiseaduse § 8 lõike 1¹, 36¹ lõike 1¹ ja § 37 lõike 1¹ alusel;
- 4) Postiseaduse § 40 lõike 6 alusel antud majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.03.2009. a määrus nr 20 „UPT osutaja tulu- ja kuluarvestusele esitatavad nõuded“ – määruses asendatakse sõnad „taskukohane tasu“ sõnadega „põhjendatud tasu“ vastavas käändes.

Eelnõuga nähakse ette ühe Vabariigi Valitsuse määruse, ühe rahandusministri määruse ja kolme majandus- ja kommunikatsiooniministri määruse kehtetuks tunnistamine:

- 1) Vabariigi Valitsuse 05.03.2009. a määrus nr 46 „UPT makse määra kehtestamine“¹⁵ – antud määrus tunnistatakse kehtetuks käesoleva seaduse § 4 lõikes 3 sätestatud ajal;
- 2) majandus- ja kommunikatsiooniministri 10.02.2009. a määrus nr 8 „Kasutajalt UPT eest võetav taskukohane tasu“¹⁶ – antud määrus tunnistatakse kehtetuks eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatud ajal;
- 3) majandus- ja kommunikatsiooniministri 04.03.2009. a määrus nr 17 „Rahastamiskohustusega postiteenuse osutaja tulu- ja kuluarvestuse andmete deklareerimise nõuded“¹⁷ – antud määrus tunnistatakse kehtetuks eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatud ajal;
- 4) majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.03.2009. a määrus nr 21 „UPT osutamise kohustuse täitmisega seotud kulude hüvitamise kord“¹⁸ – antud määrus tunnistatakse kehtetuks eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatud juhul;
- 5) rahandusministri 19.03.2009. a määrus nr 24 „UPT makse riigieelarvesse laekumise ja selle kasutamise kord“¹⁹ – antud määrus tunnistatakse kehtetuks eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatud ajal;

9. Seaduse jõustumine

Seadus, välja arvatud § 1 punktid 1, 13, 20-27, 48, 50 ja 52, jõustub 2026. aasta 1. jaanuaril. Muul ajal jõustuvate punktide kohta on antud täpsem põhjendus seletuskirja § 4 selgitustes.

10. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Konkurentsiametile, Maksu- ja Tolliametile, Eesti Meediaettevõtete Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, ASile Eesti Post, Nova Post Estonia OÜ-le ja Sotsiaalkindlustusametile. Rahandusministeerium ja Sotsiaalministeerium kooskõlastasid märkustega. Kõik arvamused ja kommentaarid ning nendega arvestamine on välja toodud seletuskirja lisas 1.

Algatab Vabariigi Valitsus

---

¹⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/120022014005>

¹⁶ <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122015047>

¹⁷ <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122010063>

¹⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/13156505>

¹⁹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011079>